

**Souhrnná informace o aktivitách realizovaných příslušnými resorty
v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání cizinců za rok 2014**

Obsah

I.ČÁST – MEZIRESORTNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI BOJE PROTI NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ A SOUVISEJÍCÍMU PROTIPRÁVNÍMU JEDNÁNÍ.....	3
1. Činnost MOPNZC.....	3
2. Činnost Koordinačního orgánu a AnaCenu	5
3. Činnost MKS pro oblast boje proti obchodování s lidmi.....	7
II. ČÁST – LEGISLATIVNÍ ZMĚNY S DOPADEM NA BOJ PROTI NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ.....	8
4. Legislativní změny přijaté v roce 2014.....	8
III. ČÁST – STATISTIKY LEGÁLNÍCH EKONOMICKÝCH MIGRANTŮ V ČR.....	10
5. Žádosti o vydání pobytových oprávnění	10
Schengenská víza	11
Dlouhodobá víza a dlouhodobé pobyty.....	13
6. Legální zaměstnávání cizinců	16
IV. ČÁST – PŘEHLED AKTIVIT JEDNOTLIVÝCH RESORTŮ	20
7. Výsledky kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce.....	20
Počty provedených kontrol a zjištěných nelegálně zaměstnaných osob....	23
Sankce uložené v souvislosti s nelegální prací cizinců	27
Podněty ke kontrole nelegálního zaměstnávání cizinců	30
Další zjištěná porušení právních předpisů kontrolovaných inspekcí práce	30
8. Výsledky činnosti Ministerstva vnitra ČR a Policie ČR	31
Správní vyhoštění cizinců	33
Trestná činnost související s nelegálním zaměstnáváním cizinců	33
Prevence obchodování s lidmi v souvislosti s nelegálním zaměstnáváním	35
9. Výsledky kontrolní činnosti celních úřadů.....	36
10. Výsledky kontrolní činnosti živnostenských úřadů.....	39
11. Kontrolní a preventivní činnost zastupitelských úřadů ČR.....	41
Zhodnocení situace v některých státech s ohledem na riziko výkonu nelegální práce v ČR	42
12. Preventivní aktivity MPSV	50
Projekt „Inovacemi k prevenci pracovního vykořisťování EU občanů“	50
Další preventivní aktivity MPSV	51
V. ČÁST – DALŠÍ AKTIVITY V OBLASTI PRACOVNÍ MIGRACE DO ČR	52
13. Projekty „Fast Track“ a „Welcome Package“	52
VI. ČÁST – SHRUTÍ.....	53
14. Seznam použitých zkratk:.....	54
Příloha 1: Agentury práce jako potenciální rizikový faktor pro výskyt nelegálního zaměstnávání cizinců	55

I. ČÁST – MEZIRESORTNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI BOJE PROTI NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ A SOUVISEJÍCÍMU PROTIPRÁVNÍMU JEDNÁNÍ

Tento materiál je vládě České republiky (dále jen „ČR“) předkládán jako jeden z výsledků činnosti **Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců** (dále jen „MOPNZC“), který na centrální úrovni zajišťuje koordinaci a spolupráci v oblasti boje proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců ze třetích zemí (dále jen „cizinců“)¹. **Gestorem** činnosti MOPNZC je **Ministerstvo práce a sociálních věcí** (dále jen „MPSV“).

Posláním MOPNZC zřízeného usnesením vlády ČR č. 1044/2000 je koordinovat činnost členských institucí v oblasti uvedené v jeho názvu, projednávat a posuzovat vhodná opatření přispívající k řešení dané problematiky, doporučovat směry kontrolní a preventivní činnosti a získávat informace z oblasti vývoje pracovní migrace do ČR se zaměřením na její nelegální formu. **Členy MOPNZC** jsou i resorty financí, průmyslu a obchodu, vnitra a zahraničních věcí, které poskytly podklady pro tuto zprávu a pravidelně na zasedáních informují o aktualitách a o kontrolní činnosti ze své oblasti. Prostřednictvím MOPNZC mohou tyto resorty zejména uplatňovat připomínky a návrhy související s projednávanou problematikou a následně přenášet informace potřebné k činnosti podřízených orgánů.

1. Činnost MOPNZC

V průběhu roku 2014 se uskutečnila dvě řádná **zasedání** MOPNZC (v pořadí 35. a 36.). V rámci zasedání byly podány pravidelně sdělované informace o **výsledcích kontrol jednotlivých členských institucí a informace o legislativních změnách**. K nové právní úpravě patří zejména zavedení institutu tzv. zaměstnanecké karty, rozšíření kategorií osob, které nepotřebují pro vstup

¹ V tomto materiálu se pod pojmy v **mužském rodě**, jako je například cizinec, občan, zaměstnanec nebo pracovník, souhrnně rozumí **osoby obou pohlaví**, pokud není výslovně uvedeno jinak.

na český trh práce povolení k zaměstnání, explicitní deklarace možnosti vysílat cizince na pracovní cesty a zrušení minimální výše pokuty za správní delikt umožnění výkonu nelegální práce (blíže viz kapitola „Legislativní změny přijaté v roce 2014“).

Dalším tématem, které bylo na zasedáních opakovaně projednáváno, byla **nehlášená práce** v evropském kontextu; členové MOPNZC byli zejména seznámeni s přípravou *Evropské platformy pro posílení spolupráce při předcházení nehlášené práci a odrazování od ní*. Byly též poskytnuty informace o výsledcích Průzkumu „EUROBAROMETR“ k problematice nehlášené práce.

Opakovaně řešeným tématem bylo rovněž **pracovní vykořisťování a jeho prevence**. Na zasedání MOPNZC byl například v této souvislosti prezentován projekt zaměřený na prevenci pracovního vykořisťování občanů Bulharska *„Inovacemi k prevenci pracovního vykořisťování občanů EU“* (blíže viz kapitola „Projekt Inovacemi k prevenci pracovního vykořisťování občanů EU“). Prezentovány byly též výsledky a závěry výzkumné zprávy *„Obchod s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a nucené práce v ČR se zvláštním zřetelem na státní příslušníky Bulharska a Rumunska“* vypracované v rámci projektu Technologické agentury ČR pro potřeby Ministerstva zahraničních věcí ČR (dále jen „MZV“). Představena byla také činnost Odboru obchodu s lidmi a nelegální migrace Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Policie ČR a uvedeny byly aktuální informace k problematice trestného činu obchodování s lidmi.

Z důvodu potřeby zefektivnit fungování MOPNZC a aktualizovat **Statut a Jednací řád MOPNZC** byly tyto dokumenty schváleny v nové podobě **usnesením vlády ze dne 1. října 2014 č. 787**. Vedle úprav čistě administrativního charakteru obsahují oproti původnímu znění **tyto změny**: a) frekvence řádného setkávání orgánu se mění ze 3 zasedání ročně na 2; b) zakotvilo se efektivnější fungování pracovních skupin; c) změny Jednacího řádu nyní mohou schvalovat pouze členové orgánu namísto schválení vládou ČR; d) členská základna orgánu byla rozšířena o Českou správu sociálního zabezpečení a Úřad práce ČR (dále jen „ÚP ČR“). Z důvodu potřeby hlouběji revidovat nastavení MOPNZC a v návaznosti na meziresortní připomínkové řízení k těmto dokumentům byla v roce 2014 na zasedáních MOPNZC rovněž

zahájena **diskuse k problematice obsahového zaměření MOPNZC** a o návrzích týkajících se aktualizace **členské základny MOPNZC**.

V polovině roku 2014 byla vládě ČR pro informaci předložena „**Souhrnná informace o aktivitách realizovaných příslušnými resorty v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání cizinců za rok 2013**“.

2. Činnost Koordinačního orgánu a AnaCenu

Některé členské instituce v MOPNZC, konkrétně MPSV, Státní úřad inspekce práce (dále jen „SÚIP“), MZV, Ministerstvo financí (dále jen „MF“) a Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“), se v roce 2014 rovněž podílely na činnosti **Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci**. Jeho **koordinátorem** je **Ministerstvo vnitra** (dále jen „MV“), konkrétně **Odbor azylové a migrační politiky** (dále jen „OAMP“), neboť MV je **gesčním orgánem** za celou **oblast migrace**, a to jak v její legální, tak i nelegální formě.

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (dále jen „AnaCen“) je **meziresortním pracovištěm** zabývajícím se **sledováním a vyhodnocováním situace** v oblasti **migrace na území ČR**. **Na nelegální formu migrace** se kromě dalších negativních jevů velmi často váže i **fenomén nelegálního zaměstnávání**. V tomto kontextu AnaCen rovněž **věnuje pozornost pobytovým otázkám spojeným se zaměstnáváním cizinců**; jedná se především o meziresortní výměnu informací, identifikaci rizik a negativních trendů a analyzování možností, jak eliminovat zneužívání různých účelů pobytu k výkonu nelegální práce.

Činnost AnaCenu řídí **Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci** (dále jen „Koordinační orgán“), **meziresortní orgán** složený z **náměstků ministrů** věcně příslušných resortů, který disponuje pravomocí přijímat nezbytná opatření v oblasti migrace a ochrany státních hranic. **Gestorem** činnosti Koordinačního orgánu je opět **resort MV**. Spolupráce resortů v rámci Koordinačního orgánu umožňuje státním orgánům pružně reagovat na aktuální migrační situaci

a přispívá k větší flexibilitě při řešení konkrétních problematik zasahujících do kompetence více ministerstev, včetně nelegální práce cizinců a souvisejících jevů. V neposlední řadě Koordinační orgán slouží také jako platforma pro diskuzi o dalším směřování migrační politiky.

V roce 2014 se meziresortní spolupráce v oblasti pracovní migrace v rámci AnaCenu a Koordinačního orgánu soustředila především na **sledování dopadů zavedení** nového typu povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání – **zaměstnaneckých karet** (blíže viz kapitola „Legislativní změny přijaté v roce 2014“) Spolu se zavedením zaměstnaneckých karet ke dni 24. 6. 2014 došlo k **ukončení systému uplatňování kvót pro nabírání žádostí o dlouhodobá víza za účelem zaměstnání na vybraných zastupitelských úřadech ČR** (dále jen „ZÚ ČR“), který fungoval od roku 2009. Následně byl **zaznamenán značný nárůst počtu volných pracovních míst** evidovaných ÚP ČR, která jsou zaměstnavatelé v ČR ochotni obsadit cizincem, **i počtu žadatelů o vstup na území ČR za účelem zaměstnání v některých státech**. Věcně příslušné resorty se proto v závěru roku 2014 dohodly na **posílení monitoringu volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty** a byla zahájena **debata o možných úpravách systému vydávání těchto karet**.

V návaznosti na legislativní změnu, která zavedla zaměstnanecké karty, byl v rámci meziresortní spolupráce připraven a Koordinačním orgánem schválen též návrh nezbytné **modifikace migračních projektů** sloužících k podpoře legální migrace vybraných cílových skupin kvalifikovaných pracovních migrantů a zahraničních investorů: „*Fast Track: Zrychlená procedura pro vnitropodnikově převáděné a lokalizované zaměstnance a statutární orgány zahraničních investorů*“ a „*Welcome Package pro investory*“ (blíže viz kapitola „Projekty „Fast Track“ a „Welcome Package““).

3. Činnost MKS pro oblast boje proti obchodování s lidmi

S nelegálním zaměstnáváním cizinců úzce souvisí i **problematika obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování***, v níž je hlavní gesce svěřena Odboru bezpečnostní politiky MV (dále jen „OBP“). Tento odbor současně plní i roli národního zpravodaje v této oblasti (blíže viz kapitola „Obchodování s lidmi v souvislosti s nelegálním zaměstnáváním“) a je gestorem **Mezirezortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi**. Předsedou této skupiny je **ministr vnitra** coby osoba odpovědná za koordinaci aktivit v oblasti potírání obchodování s lidmi na národní úrovni.

Tento orgán se v roce 2014 pod vedením prvního náměstka pro řízení sekce vnitřní bezpečnosti sešel **dvakrát**. Kromě zhodnocení úkolů z minulých jednání se **témata** zaměřovala na představení aktivit a činností přítomných organizací od posledního jednání, problematiku obchodování s dětmi a nucené práce a jiných forem vykořisťování: žebrání, nucení ke krádežím, vývoj v regulaci prostituce a monitoringu internetu. Jednání se **zúčastnili** též zástupci dalších resortů, a to i MPSV (včetně SÚIP) a MZV.

***Pozn.:**

Pod pojmem „obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování“ rozumíme trestný čin obchodování s lidmi dle § 168 odst. 1 nebo 2 písm. e) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), popř. dřívější § 232a odst. 1 nebo 2 písm. c) (resp. dříve § 246) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, kdy je obchodovaná osoba užita „k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování“.

II. ČÁST – LEGISLATIVNÍ ZMĚNY S DOPADEM NA BOJ PROTI NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ

4. Legislativní změny přijaté v roce 2014

S účinností od 24. 6. 2014 byla zákonem č. 101/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, a další související zákony, transponována evropská legislativa v oblasti zahraniční zaměstnanosti zavádějící **jednotné pracovní povolení pro cizince ze třetích zemí**, kteří chtějí na území členských států pobývat a pracovat po dobu delší než 90 dní. Podkladem samotné legislativní úpravy byla směrnice 2011/98/EU². V souvislosti s tím byl v roce 2014 v rámci procesu implementace zaveden nový druh povolení k dlouhodobému pobytu na území ČR, tzv. **zaměstnanecká karta**, která má **duální charakter** (opravňující cizince jak k dlouhodobému pobytu, tak k výkonu práce na území ČR) či **neduální charakter** (pouze povolení k pobytu). Příslušným správním orgánem pro vydávání zaměstnanecké karty je **MV**. Zaměstnanecká karta je určena pro všechny druhy zaměstnání a **nahrazuje** vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem zaměstnání, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání a zelenou kartu, které již nebudou vydávány. **Modrá karta** je nadále součástí právního řádu a slouží jako speciální institut pro vysoce kvalifikované pracovníky.

Zaměstnanecká, resp. modrá karta je vydávána na volné pracovní místo zařazené v **centrálních evidencích volných pracovních míst vedených MPSV**, pokud toto pracovní místo **nebylo obsazeno do 30 dnů** ode dne jeho oznámení ÚP ČR (a zároveň nedošlo k jeho vyřazení či nezařazení MPSV z důvodů uvedených v § 37a odst. 6 zákona o zaměstnanosti, například se nejedná o zaměstnavatele, kterému byla **v posledních 12 měsících pravomocně udělena pokuta za umožnění výkonu nelegální práce**).

² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/98/EU ze dne 13. prosince 2011 o jednotném postupu vyřizování žádostí povolení k pobytu a práci na území členského státu pro státní příslušníky třetích zemí a o společném souboru práv pracovníků ze třetích zemí oprávněně pobývajících v některém členském státě.

Povolení k zaměstnání je nadále **vydáváno** krajskými pobočkami ÚP ČR cizincům, kteří budou žádat o tzv. schengenské vízum za účelem zaměstnání, a cizincům uvedeným v § 89 odst. 2 a 4, a § 95–97 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zaměstnanosti“). Jedná se např. o účastníky v právnické osobě, kteří plní úkoly vyplývající z předmětu činnosti této právnické osoby, držitele povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání, osoby vyslané k výkonu práce do ČR či sezónní pracovníky.

Žádná forma pracovního povolení není nově vyžadována v případě výkonu práce **duchovních** registrované církve nebo náboženské společnosti, držitelů povolení dlouhodobého pobytu **rezidenta jiného členského států Evropské unie** (dále jen „EU“) a držitelů povolení k dlouhodobému pobytu za účelem **společného soužití rodiny s cizincem**, který na území ČR pobývá na základě platného povolení k dlouhodobému pobytu.

Došlo též k úpravě problematiky **výkonu pracovních cest cizinců**, kdy bylo právo cizinců na výkon pracovních cest **explicitně deklarováno** v ustanovení § 93 zákona o zaměstnanosti.

Dále byly zahájeny **úvodní legislativní práce** na novelizaci zákona o zaměstnanosti zaměřené na **důsledné oddělení zprostředkování zaměstnání/poradenství** (§ 14 odst. 1 písm. a) a c)) a **agenturního zaměstnávání** (§ 14 odst. 1 písm. b)). Důraz bude kladen na výraznější monitorování agenturního zaměstnávání, neboť právě jeho prostřednictvím v minulosti docházelo k závažnějšímu porušování pracovněprávních předpisů, jakým např. je nedodržování srovnatelných mzdových podmínek (ustanovení § 309 odst. 5 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále jen „zákoník práce“)).

Ústavní soud s poukazem na likvidační výši **minimální sankce za umožnění výkonu nelegální práce** svým nálezem publikovaným pod č. 219/2014 Sb. s účinností od 20. 10. 2014 zrušil v ustanovení § 140 odst. 4 písm. f) zákona o zaměstnanosti slova „nejméně však ve výši 250 000 Kč“.

Novelizováno bylo také ustanovení o trestném činu **obchodování s lidmi** (§ 168 trestního zákoníku), přičemž **došlo ke změně** formulace „**aby bylo jiným užito**“ v popisu skutkové podstaty na „**aby jí bylo užito**“. Odpadá tak nutnost prokazování trojstranného vztahu. Novela též zahrnuje, kromě dalších úprav, například **rozšíření forem jednání**, kdy je rozšířen výčet forem obchodu s lidmi, a to o formu „**přijme**“.

III. ČÁST – STATISTIKY LEGÁLNÍCH EKONOMICKÝCH MIGRANTŮ V ČR

Uvedené údaje jsou podstatné pro komplexní představu o tom, jak **velký zájem mají zahraniční občané o pracovní působení v ČR**, nakolik je dosažení výkonu **legální práce v ČR** pro tyto zájemce **reálné** a jaké volí případné **jiné cesty vedoucí k možnosti výdělků na pozici zaměstnanců v ČR**.

5. Žádosti o vydání pobytových oprávnění³

ZÚ ČR jsou základním článkem správních orgánů činných v procesu povolování pobytů cizinců na území ČR, resp. i ostatních členských států schengenského prostoru. Podmínky pro udělování krátkodobých víz a harmonizované postupy týkající se udělování těchto víz jsou s účinností od 5. 4. 2010 upraveny **vízovým kodexem** (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech, ve znění pozdějších předpisů), který představuje stěžejní nástroj pro provádění vízové politiky v praxi. **ZÚ ČR jsou prvním úřadem ČR** (v některých případech i jediným), který se **osobně setkává se žadatelem** a jím podávanou **žádostí**. ZÚ ČR **rozhodují v plném rozsahu v případě žádostí o udělení schengenského víza, tj. víza k pobytu do 90 dnů**. V těchto případech je ZÚ ČR oprávněn žádosti přijímat, zpracovávat a na základě získaných zjištění a po posouzení skutkového stavu

³ Údaje se vztahují k žádostem cizinců o vydání pobytového oprávnění za účelem zaměstnání, podnikání, účast v právnické osobě a vědecký výzkum.

o žádosti rozhodnout. Pro účely této zprávy jsou relevantní schengenská víza za účelem „zaměstnání“.

V případě tzv. **národních pobytových titulů (dlouhodobých víz, povolení k pobytu na území ČR nad 90 dnů, zaměstnaneckých karet a modrých karet) rozhodují** o žádostech příslušná pracoviště **OAMP**, v některých případech zde mohou být **žádosti** o pobytová oprávnění **i podávány**. **ZÚ ČR** poté vyznačují na základě kladného rozhodnutí OAMP příslušné **vízum** do cestovního dokladu cizince, popř. **doručují rozhodnutí OAMP** o **neudělení** dlouhodobého víza nebo povolení k pobytu.

Schengenská víza

Tabulka 1: Schengenská víza (účel zaměstnání) v roce 2014⁴

Účel pobytu	Počet podaných žádostí v roce 2014	Počet kladně vyřízených žádostí	Úspěšnost vyjádřená v %
Zaměstnání	2 880	2 834	98,4%

Zdroj: MZV

Tabulka 2: Schengenská víza (účel zaměstnání) v roce 2013

Účel pobytu	Počet podaných žádostí v roce 2013	Počet kladně vyřízených žádostí	Úspěšnost vyjádřená v %
Zaměstnání	2 560	2 533	98,9 %

Zdroj: MZV

⁴ Údaj ke dni 29. 4. 2015.

Ze statistik MZV vyplývá, že v roce 2014 bylo podáno celkem **519 760** žádostí o schengenská víza, z toho celkem **2 880** žádostí **za účelem zaměstnání**. **Kladně** bylo rozhodnuto o **2 834** žádostech za účelem zaměstnání (tj. **98,4 %**). **Podíl podaných** žádostí o schengenská víza za účelem zaměstnání z celkového počtu všech podaných žádostí o schengenská víza v roce 2014 činil **0,56 %**. **Podíl udělených** schengenských víz za účelem zaměstnání z celkového počtu všech udělených schengenských víz v roce 2014 tvořil **0,55 %**.

Ve srovnání s rokem 2013 došlo v roce 2014 **k poklesu v počtu podaných žádostí o schengenské vízum** (pokles byl zapříčiněn zejména v důsledku vývoje **krizové situace na Ukrajině** a jeho dopadem na situaci v Rusku, neboť státní občané těchto států představují téměř 75 % všech žadatelů o vízum u ZÚ ČR). V celkovém objemu počtu podávaných žádostí byl zaznamenán **pokles** oproti roku 2013 cca o **17 %**. Nicméně v případě žádostí podávaných **za účelem zaměstnání byl zaznamenán nárůst** o cca **12 %** (v roce 2014 bylo podáno o 320 žádostí více než v roce 2013). Současně došlo i k **nárůstu počtu udělených schengenských víz za stejným účelem** (v roce 2014 bylo uděleno o 301 víz za účelem zaměstnání více než v roce 2013, což představuje nárůst o **11,9 %**). Celková **míra úspěšnosti** podaných žádostí v roce 2014 mírně poklesla (v roce 2013 dosáhla úspěšnost 98,9 %).

Dlouhodobá víza a dlouhodobé pobyty

Tabulka 3: Počty žádostí o dlouhodobá víza a dlouhodobé pobyty podaných na ZÚ v roce 2014

Účel pobytu	Počet žádostí podaných na ZÚ v roce 2014
Zaměstnání	3 186
Zaměstnání (§ 89 odst. 2 ZoZ)	12
Podnikání – OSVČ	784
Podnikání - účast v právnické osobě	898
Zelená karta typu A	42
Zelená karta typu B	47
Zelená karta typu C	48
Modrá karta	147
Vědecký výzkum	217

Pozn.: Údaje uvedené v tabulce vykazují počet podaných žádostí v roce 2014. Řízení v některých případech nebylo v roce 2014 ukončeno a některé žádosti o vízum byly podány již v předchozím období.

Zdroj: MZV

V porovnání s rokem 2013 došlo v roce 2014 k nárůstu počtu podaných žádostí o pobytový titul u účelu pobytu „zaměstnání“ (o **39 %** – tento **skokový nárůst** lze dle názoru ZÚ ČR přičíst **enormnímu zájmu o zaměstnanecké karty**), současně však **klesla míra úspěšnosti** podaných žádostí (o cca **10 %**). Změna byla zaznamenána také u žádostí podávaných za účelem pobytu „**podnikání - OSVČ**“, kde v roce 2014 došlo v porovnání s rokem 2013 k **nárůstu** počtu podaných žádostí o cca **33 %** (**míra úspěšnosti** podaných žádostí za tímto účelem pobytu však vzrostla jen mírně o necelých **6 %**). Pokud jde o žádosti k účelu pobytu „**podnikání - účast v právnické osobě**“, došlo v porovnání s rokem 2013 k **poklesu** počtu přijatých žádostí o **18 %**, ale nárůstu **míry úspěšnosti** podaných žádostí o cca **8 %**.

V případě žádostí o tzv. **zelené karty** nelze data relevantně porovnat, neboť od 24. 6. 2014 nebylo možné o tento typ pobytového titulu žádat. O **modrou kartu** požádalo v roce 2014 o cca **116 % žadatelů více** než v roce 2013, podíl **úspěšných** žádostí však **poklesl** o cca **17 %**. Přibližně **stejný byl zájem** o pozici **výzkumného pracovníka** – v roce 2014 byly za tímto účelem podány o **4 žádosti více** než v roce 2013, **podíl úspěšných** žádostí se však snížil o **13 %**.

Tabulka 4: Počty rozhodnutí vydaných MV o pobytových oprávněních (výdělečné účely pobytu) v roce 2014

Výdělečné účely pobytu	Počet kladných rozhodnutí o vydání pobytového oprávnění
DLOUHODOBÁ VÍZA*	
Zaměstnání	1 063
Zaměstnání - § 89 odst. 2 ZoZ (PO)	7
Podnikání – OSVČ	436
Podnikání - účast v právnické osobě	239
Vědecký výzkum	25
POVOLENÍ K DLOUHODOBÉMU POBYTU**	
Zaměstnanecká karta	2 058
Zaměstnanecká karta – § 89 odst. 2 ZoZ (PO)	35
Zelená karta typu A	38
Zelená karta typu B	2
Zelená karta typu C	6
Modrá karta	106
ZMĚNA ÚČELU DLOUHODOBÉHO POBYTU	
Změna na účel zaměstnání	837
Změna na účel podnikání – OSVČ	1 213
Změna na účel podnikání - účast v právnické osobě	244
Vědecký výzkum	180

* Držitel dlouhodobého víza může po uplynutí doby jeho platnosti (nejdéle 6 měsíců) požádat o vydání povolení k dlouhodobému pobytu.

** Pro podání žádosti a vydání těchto typů povolení k dlouhodobému pobytu není vyžadován předchozí pobyt cizince na základě dlouhodobého víza.

Pozn.: Údaje uvedené v tabulce vykazují počty rozhodnutí i o žádostech podaných před 24. 6. 2014, tj. před zavedením zaměstnaneckých karet a doprovodnými změnami učiněnými v systému pobytových oprávnění.

Zdroj: OAMP MV, Cizinecký informační systém

6. Legální zaměstnávání cizinců

Níže uvedené počty zahraničních pracovníků se týkají cizinců a občanů EU⁵ v postavení zaměstnanců. S ohledem na migraci dat užívaných MPSV z informačního systému Agendový informační systém („AIS“) do systému OKpráce se od konce roku 2011 jedná **u některých údajů o kvalifikované odhady počtů.**

Ke dni 31. 12. 2014 bylo krajskými pobočkami ÚP ČR evidováno **260 999** dokumentů týkajících se zahraničních pracovníků v postavení zaměstnanců, z toho bylo **20 075** platných **povolení k zaměstnání, 43 905 informačních karet cizinců** nepotřebujících povolení k zaměstnání, zaměstnaneckou, zelenou ani modrou kartu a **196 345 informačních karet občanů EU**. Ke konci roku 2014 bylo též **251 zaměstnaneckých karet, 197 modrých karet a 226 zelených karet.**

V uplynulých letech je patrný jednoznačný **trend snižování počtu vydaných povolení k zaměstnání**, naopak se **navyšuje počet informačních karet**. Podrobnější **čísla s rozpadem dle jednotlivých zemí** jsou uvedena v **tabulkách** níže. Stejně jako se v praxi často nelegální zaměstnávání souběžně týká obou skupin zahraničních občanů a je třeba v mnohém pohlížet na tento jev jako na jeden propojený celek, je mnohdy v ČR propojeno i legální pracovní působení cizinců a občanů EU (např. na stavbách). Z toho důvodu uvádíme údaje týkající se všech zahraničních pracovníků.

⁵ Údaje týkající se **občanů EU** v této zprávě **obsahují** i údaje týkající se občanů států **Evropského sdružení volného obchodu a Švýcarska**.

Tabulka 5: Počty zahraničních pracovníků na trhu práce ČR k 31. 12. 2014

Forma vstupu na trh práce		Občané členských států EU	Cizinci
Vstup na trh práce na základě povolení	Povolení k zaměstnání	x	20 075
	Zaměstnanecká karta	x	251
	Zelená karta	x	226
	Modrá karta	x	197
Volný vstup na trh práce		196 345	43 905
Celkem		196 345	64 654
		260 999	

Zdroj: MPSV

Tabulka 6: Zaměstnanost občanů států EU, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska dle státní příslušnosti k 31. 12. 2014

Státní příslušnost		Informační karty
1.	Slovensko	129 218
2.	Polsko	19 596
3.	Rumunsko	13 755
4.	Bulharsko	13 685
5.	Německo	3 379
6.	Velká Británie	3 035
7.	Maďarsko	2 431
8.	Francie	2 165
9.	Itálie	1 737
10.	Rakousko	991
11.	Španělsko	971
12.	Nizozemsko	842
13.	Litva	842
14.	Chorvatsko	523
15.	Belgie	425
16.	Portugalsko	379
17.	Řecko	377
18.	Lotyško	358
19.	Švédsko	341
20.	Irsko	325
21.	Finsko	192
22.	Dánsko	174
23.	Slovinsko	163
24.	Švýcarsko	161
25.	Estonsko	116
26.	Norsko	72
27.	Kypr	37
28.	Malta	22
29.	Island	19
30.	Lucembursko	14
31.	Lichtenštejnsko	0
Celkem		196 345

Zdroj: MPSV

Tabulka 7: Zaměstnanost cizinců k 31. 12. 2014

Státní příslušnost		Celkem	Z toho	
			Pracovní povolení ^{*/}	Informační karty
1.	Ukrajina	35 319	12 704	22 615
2.	Rusko	4 720	849	3 871
3.	Vietnam	3 981	359	3 622
4.	Moldavsko	2 115	541	1 574
5.	Mongolsko	1 772	353	1 419
6.	Čína	1 639	403	1 236
7.	USA	1 441	531	910
8.	Bělorusko	1 247	194	1 053
9.	Indie	873	512	361
10.	Kazachstán	854	81	773
11.	Srbsko	805	254	551
12.	Uzbekistán	789	514	275
13.	Thajsko	623	541	82
14.	Japonsko	599	479	120
15.	Makedonie	553	211	342
16.	Turecko	462	151	311
17.	Bosna a Hercegovina	457	165	292
18.	Korejská republika	434	395	39
19.	Filipíny	430	387	43
20.	Arménie	418	76	342
21.	Tunisko	302	19	283
22.	Egypt	266	25	241
23.	Kanada	229	67	162
24.	Alžírsko	201	9	192
25.	Kyrgyzstán	171	29	142
26.	Izrael	160	45	115
27.	Sýrie	148	29	119
28.	Mexiko	142	30	112
29.	Brazílie	141	56	85
30.	Pákistán	140	49	91
	Ostatní státy	3 223	691	2 532
Celkem		64 654	20 749	43 905
*/ Zahnuje povolení k zaměstnání, modré karty, zelené karty a zaměstnanecké karty				

Zdroj: MPSV

Tabulka 8: Přehled cizinců-agenturních zaměstnanců k 31. 12. 2014, srovnání s rokem 2013⁶

2013		2014	
Občané členských států EU	Cizinci s volným přístupem na trh práce	Občané členských států EU	Cizinci s volným přístupem na trh práce
39 363	10 109	51 037	10 079
49 472		61 116	

Zdroj: MPSV

IV. ČÁST – PŘEHLED AKTIVIT JEDNOTLIVÝCH RESORTŮ

7. Výsledky kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce

Stejně jako v letech 2012 a 2013 byla i v roce 2014 kontrolní činnost orgánů inspekce zaměřená na odhalování a potírání nelegální práce realizována v rámci projektu Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost Evropského sociálního fondu „**Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR**“, reg. č. CZ 1.04/2.2.00/11.00013.

Na kontrolu nelegálního zaměstnávání byly v roce 2014 zaměřeny **tři kontrolní úkoly SÚIP**. **Hlavní** z těchto kontrolních úkolů byl zaměřen **na kontrolu nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců obecně**, další související úkoly byly zaměřeny na kontrolu dodržování pracovněprávních předpisů na základě **podnětů** směřujících do oblasti nelegálního zaměstnávání a na **následné kontroly**

⁶ Cizinci s vydaným **povolením k zaměstnání, zaměstnaneckou nebo modrou kartou nesmí být** dle§ 66 zákona o zaměstnanosti **dočasně přidělováni k výkonu práce** pro jinou právnickou nebo fyzickou osobu.

u těch subjektů, které již byly v minulých obdobích kontrolovány a byly u nich zjištěny nedostatky. Stejně jako v předchozích letech, byly i v průběhu roku 2014 realizovány **mimořádné kontrolní akce** vztahující se vždy k subjektům splňujícím vybraná kritéria (např. oblast podnikání kontrolovaných subjektů), a to jak mimořádné kontrolní akce celostátní, tak mimořádné kontrolní akce organizované jednotlivými oblastními inspektoráty práce (dále jen „OIP“) v regionálním měřítku, které umožňují přizpůsobit zaměření kontrolní činnosti specifikům daného regionu (například celostátní mimořádná kontrolní akce u zaměstnavatelů provozujících sběrný druhotných surovin). Mimořádné kontrolní akce byly zaměřeny na ty zaměstnavatele nebo činnosti, u kterých lze předpokládat vyšší četnost nelegálního zaměstnávání, např. v určitém oboru podnikání (např. pohostinství nebo stavebnictví), v určitém časovém období (sezónní práce) nebo v určitém regionu.

Vlastní kontrolní činnost OIP byla realizována na základě **čtvrtletních plánů kontrol**, které byly dále aktualizovány na jednotlivé **měsíce a týdny**. Při tvorbě plánů kontrol OIP respektovaly plán ročních úkolů stanovených SÚIP, zohlednily obdržené podněty, kontroly prováděné ve spolupráci s dalšími orgány státní správy a kontroly stanovené v rámci mimořádných kontrolních akcí. **Výběr konkrétních subjektů** pro kontrolu vycházel ze zkušeností, získaných OIP při kontrolách nelegálního zaměstnávání v předchozích obdobích, z monitoringu zaměstnavatelů prováděného OIP, z podnětů a informací od občanů a institucí (například Policie ČR – Služby cizinecké policie, Celní správy ČR, živnostenských úřadů, orgánů finanční správy, na základě informací od ÚP ČR – zprostředkovatelů a poradců prevence nelegálního zaměstnávání, informací získaných při poskytování poradenství) i ze všech dalších dostupných zdrojů, např. z hromadných sdělovacích prostředků. Kontroly zaměřené na nelegální zaměstnávání provádí OIP u všech zaměstnavatelů, bez ohledu na počet zaměstnanců, obrat atd. Při kontrolní činnosti postupují inspektoři podle **jednotné a závazné metodiky** provádění kontrol nelegálního zaměstnávání pro všechny útvary kontroly na území ČR.

Kontroly realizovalo na celém území ČR **200 inspektorů**, začleněných do 14 krajských týmů inspektorů specializovaných na kontrolu nelegálního zaměstnávání a na kontrolu povinností daných zaměstnavatelům zákonem o zaměstnanosti. Část inspektorů byla v roce 2014 **proškolená jako specialisté na kontrolu**

zaměstnávání zahraničních pracovníků, zároveň i v **problematice obchodu s lidmi** a související trestné činnosti.

Kontrolní týmy specializované na kontrolu nelegálního zaměstnávání jsou od počátku roku 2013 vybaveny mobilními kancelářemi, které kromě potřebné mobility inspektorů a dosažitelnosti kontrolovaných subjektů v rámci celé oblasti místní působnosti OIP umožňují i rychlejší provedení a ukončení kontroly, a to v části případů i vypracováním a předáním protokolu přímo na místě v den provedené kontroly. V průběhu roku 2014 měly kontrolní týmy k dispozici **80 těchto mobilních kanceláří**.

Zároveň s kontrolou nelegálního zaměstnávání byla inspektory kontroly nelegálního zaměstnávání prováděna i **kontrola dodržování souvisejících povinností zaměstnavatelů** podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (**informační a evidenční povinnosti** zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí, povinnost mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a dokladů prokazujících oprávněnost pobytu cizince na území ČR) a **základních povinností v oblasti pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci**. Byly-li při kontrole zjištěny zásadní či systémové nedostatky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo v oblasti pracovních vztahů a podmínek, byl ke kontrole přizván i **inspektor odboru kontroly bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, respektive odboru pracovních vztahů a podmínek**. Při kontrolách bylo poskytováno i **poradenství**. Dále plnily OIP povinnost uloženou jim ustanovením § 126 odst. 4 zákona o zaměstnanosti – vedení **správního řízení** o uložení pokuty v případě nedostatků, **zjištěných při kontrolách prováděných celními úřady**.

Probíhala rovněž intenzivní a stále se zkvalitňující **spolupráce** s ozbrojenými složkami, především s Policií ČR – Službou cizinecké policie a s Celní správou ČR. Útvary kontroly nelegálního zaměstnávání úzce spolupracovaly také s dalšími zainteresovanými institucemi - ÚP ČR a Českou správou sociálního zabezpečení. Výsledky své činnosti v indikovaných případech předávaly i dalším orgánům – rejstříkovým soudům, živnostenským úřadům, finančním úřadům.

Počty provedených kontrol a zjištěných nelegálně zaměstnaných osob

Týmy kontroly nelegálního zaměstnávání OIP provedly v roce 2014 celkem **15 911** kontrol zaměřených na odhalování nelegálního zaměstnávání. **690** z těchto kontrol bylo provedeno v rámci celostátních mimořádných kontrolních akcí. Bylo zkontrolováno celkem **15 642** zaměstnavatelů (**7 504** právnických osob, **8 138** podnikajících fyzických osob).

Těmito kontrolami bylo zjištěno celkem **9 637** nedostatků jak z oblasti dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti (včetně nelegálního zaměstnávání), tak z oblasti základních institutů pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. **Nelegální zaměstnávání** bylo zjištěno u **1 118** kontrol. U těchto zaměstnavatelů bylo kontrolami zjištěno nelegální zaměstnávání **1 238 občanů ČR**, **184** občanů ostatních států EU a **650 cizinců**, tj. **celkem 2 072 nelegálně pracujících osob**.

V případě nelegálně pracujících **cizinců** se nejčastěji jednalo o **státní příslušníky Ukrajiny (305 osob)** a **Vietnamu (95 osob)**, v menší míře pak o státní příslušníky Makedonie, Moldavska, Uzbekistánu, Číny, Turecka a Ruska a dalších států (méně než 5 osob). **272** cizinců vykonávalo nelegální práci formou výkonu závislé práce **mimo pracovněprávní vztah**, **337** cizinců vykonávalo práci **v rozporu s vydaným** povolením k zaměstnání (nebo zelenou kartou, modrou kartou, zaměstnaneckou kartou) nebo **bez** tohoto povolení, **49** cizinců vykonávalo práci **bez platného povolení k pobytu** na území ČR, někteří i v kombinaci více těchto nedostatků. V případě nelegální práce občanů **zemí EU** se nejčastěji jednalo o státní příslušníky **Slovenské republiky (85 osob)**, **Rumunska (35 osob)**, **Bulharska (29 osob)**, méně Maďarska, Lotyšska (méně než 10 osob).

Tabulka 9: Počty nelegálně zaměstnaných osob dle OIP

OIP	občané ČR	ostat. EU	cizinci	celkem
OIP pro hl. město Prahu	89	5	195	289
OIP pro Středočeský kraj	218	67	108	393
OIP Jihočeský kraj a Vysočinu	93	9	32	134
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	42	41	70	153
OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj	193	3	62	258
OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	90	11	29	130
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	113	17	105	235
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	400	31	49	480
celkem osob	1 238	184	650	2 072

Zdroj: SÚIP

Tabulka 10: Počty nelegálně zaměstnaných osob dle jednotlivých krajů

Krajské pracoviště	občané ČR	ostat. EU	cizinci	celkem
Hl. m. Praha	89	5	195	289
Středočeský kraj	218	67	108	393
Jihočeský kraj	75	5	12	92
Vysočina	18	4	20	42
Karlovarský kraj	9	3	6	18
Plzeňský kraj	33	38	64	135
Liberecký kraj	35	2	38	75
Ústecký kraj	158	1	24	183
Královéhradecký kraj	47	4	14	65
Pardubický kraj	43	7	15	65
Jihomoravský kraj	45	11	99	155
Zlínský kraj	68	6	6	80
Moravskoslezský kraj	298	13	24	335
Olomoucký kraj	102	18	25	145
celkem osob	1 238	184	650	2 072

Zdroj: SÚIP

Tabulka 11: Forma výkonu nelegální práce cizinci

Krajské pracoviště	§ 5 e) 1. ZoZ	§ 5 e) 2. ZoZ	§ 5 e) 3. ZoZ
Hl. m. Praha	50	152	8
Středočeský kraj	45	51	26
Jihočeský kraj	3	6	2
Plzeňský kraj	41	20	
Karlovarský kraj	2	3	
Ústecký kraj	8	18	1
Liberecký kraj	32	6	
Královéhradecký kraj	6	5	
Pardubický kraj	2	8	1
Vysočina	14	1	5
Jihomoravský kraj	47	42	
Olomoucký kraj	13	12	
Zlínský kraj	1	2	
Moravskoslezský kraj	8	11	6
celkem	272	337	49

Zdroj: SÚIP

Tabulka 12: Státní příslušnost nelegálně zaměstnaných cizinců

Státní příslušnost	Počet osob
Ukrajina	305
Vietnam	95
Makedonie	16
Moldávie	15
Uzbekistán	11
Čína	8
Turecko	6
Rusko	6
ostatní země	méně než 5

Zdroj: SÚIP

Tabulka 13: Odvětví s nejčastějším zjištěním nelegálního zaměstnávání cizinců – klasifikace dle CZ-NACE

	Odvětví CZ-NACE	Počet subjektů
1.	Stravování v restauracích, u stánků a v mobilních zařízeních	35
2.	Demolice a příprava stavenišť	19
3.	Výstavba bytových a nebytových budov	12
4.	Pronájem a správa vlastních nebo pronajatých nemovitostí	11
5.	Zprostředkování velkoobchodu a velkoobchod v zastoupení	11
6.	Ostatní profesní, vědecké a technické činnosti	10
7.	Ostatní maloobchod s novým zbožím ve specializovaných prodejnách	8
8.	Nespecializovaný velkoobchod	8
9.	Podpůrné činnosti pro zemědělství a posklizňové činnosti	5
10.	Činnosti agentur zprostředkujících práci na přechodnou dobu	5

Zdroj: SÚIP

Sankce uložené v souvislosti s nelegální prací cizinců

V souvislosti s kontrolami provedenými v roce 2014 bylo za správní delikt **umožnění výkonu nelegální práce** cizincům v systému SÚIP do 25. 4. 2015 uloženo **270** pokut v celkové výši **51 000 000** Kč, z tohoto počtu **57 pravomocných**, v celkové výši **12 440 000** Kč. Dalších **293** pokut je **navrhováno**, nebo probíhá **správní řízení** ve věci jejich uložení.

V souvislosti s kontrolami provedenými v roce 2014 bylo za přešupek **výkon nelegální práce** cizincem v systému SÚIP do 25. 4. 2015 uloženo **23** pokut v celkové výši **488 000** Kč, z tohoto počtu **4 pravomocné**, v celkové výši **15 000** Kč. Dalších **55** pokut je **navrhováno**, nebo probíhá **správní řízení** ve věci jejich uložení.

Z níže prezentovaných údajů je zřejmé, že **podstatná část správních řízení o uložení sankcí** za nelegální zaměstnávání **není doposud ukončena**. Kontrolované osoby jsou zastupovány advokáty a využívají všech **opravných prostředků** a následně žalob proti rozhodnutím o uložení sankcí. V průběhu správních řízení účastníci mnohdy rozporují skutečnosti zjištěné v průběhu kontroly, napadají použitelnost záznamů pořízených v průběhu kontroly jako důkazů po zahájení správního řízení, dodatečně dokládají nové důkazy a doklady, které oslabují prvotní kontrolní zjištění. V případě přešupků spáchaných fyzickými osobami - **cizinci** pak orgány inspekce práce mnohdy narážejí na **nemožnost kontaktovat** osobu přešupce z důvodu jeho odjezdu z území ČR.

Tabulka 14: Pokuty za umožnění výkonu nelegální práce cizincům

OIP	Nevyřízené návrhy		Uložené pokuty		Pravomocné pokuty	
	Počet	Výše (Kč)	Počet	Výše (Kč)	Počet	Výše (Kč)
OIP pro hl. město Prahu	63	9 665 000	22	1 360 000	2	1 250 000
OIP pro Středočeský kraj	34	8 449 000	39	4 069 000	1	250 000
OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu	13	2 078 000	17	2 607 000	5	1 050 000
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	14	2 710 000	30	2 281 000	11	2 231 000
OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj	25	2 700 000	38	4 875 000	8	1 790 000
OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	13	2 525 000	33	5 340 000	14	2 790 000
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	14	2 237 000	39	27 068 000	5	634 000
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	117	17 892 000	52	3 400 000	11	2 445 000
Celkem	293	48 256 000	270	51 000 000	57	12 440 000

Zdroj: SÚIP

Tabulka 15: Pokuty za výkon nelegální práce cizincem

Přestupky	Nevyřízené návrhy		Uložené pokuty		Pravomocné pokuty	
	Počet	Výše (Kč)	Počet	Výše (Kč)	Počet	Výše (Kč)
OIP pro hl. město Prahu	0	0	0	0	0	0
OIP pro Středočeský kraj	0	0	0	0	0	0
OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu	0	0	0	0	0	0
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	0	0	0	0	0	0
OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj	0	0	0	0	0	0
OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	18	1 350 000	0	0	0	0
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	6	330 000	17	170 000	2	2 000
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	31	56 000	6	318 000	2	13 000
Celkem	55	1 736 000	23	488 000	4	15 000

Zdroj: SÚIP

Podněty ke kontrole nelegálního zaměstnávání cizinců

Orgány inspekce práce obdržely v roce 2014 celkem **2 204** podání poukazujících na nelegální práci, z toho **650** podnětů ke kontrolám **poukazujících mj. na výkon nelegální práce cizinci.**

Další zjištěná porušení právních předpisů kontrolovaných inspekcí práce

Při kontrolách realizovaných týmy kontroly nelegálního zaměstnávání byly u kontrolovaných subjektů **kromě nelegálního zaměstnávání nejčastěji zjištěny následující nedostatky:**

- **609** zaměstnavatelů nesplnilo **informační a evidenční povinnosti** vůči ÚP ČR stanovené v § 87, 88 a 102 odst. 2 zákona o zaměstnanosti **při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí;**
- **230** osob vykonávalo práci na základě **ústně uzavřené pracovní smlouvy,** v rozporu s ustanovením § 34 odst. 2 zákoníku práce, který stanoví, že pracovní smlouva musí být uzavřena písemně;
- **745** osob vykonávalo práci na základě **ústně uzavřené dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti,** v rozporu s ustanovením § 77 odst. 1 zákoníku práce, který stanoví, že tyto dohody musí být uzavřeny písemně;
- **1 194** zaměstnavatelů nesplnilo povinnost stanovenou ustanovením § 136 zákona o zaměstnanosti – mít na pracovišti **kopie dokladů** prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a kopie dokladů prokazujících oprávněnost pobytu cizince na území ČR;
- **963** zaměstnavatelů **porušilo povinnosti v oblasti pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr;**
- u **457** zaměstnavatelů byly zjištěny nedostatky v oblasti **odměňování** zaměstnanců;
- u **334** zaměstnavatelů byly zjištěny nedostatky v oblasti **dodržování** ustanovení zákoníku práce týkající se **pracovní doby.**

8. Výsledky činnosti Ministerstva vnitra ČR⁷ a Policie ČR

Aktivitami odborů cizinecké policie krajských ředitelství policie a Ředitelství služby cizinecké policie v oblasti zaměstnávání cizinců na území ČR byly především **pobytové kontroly⁸ cizinců** prováděné samostatně nebo **v součinnosti** s orgány Celní správy ČR, OIP, Českou obchodní inspekcí, Českou inspekcí životního prostředí a dalšími úřady. V roce 2014 bylo realizováno celkem **268 901** pobytových **kontrol**, oproti 234 382 v předchozím roce, tj. lze konstatovat **13 % nárůst**. Kontroly byly, mimo jiné, zaměřené na oprávněnost zaměstnávání cizinců, tj. **oblast místa výkonu zaměstnání** (např. firmy celoročně zaměstnávající cizince, sezónní zaměstnavatelé, pohostinská zařízení, tržnice, lesní školky, práce v lese, kasina, herny atd.). Zjistí-li orgány cizinecké policie neoprávněné zaměstnávání cizince, oznamují takový případ OIP.

Nadále byly odhalovány případy cizinců **pracujících na území ČR při pobytu na vízum typu D** („národní“ dlouhodobé vízum k pobytu nad 90 dnů) vydané **jiným členským státem schengenského prostoru** (zpravidla Polsko). V některých případech se jeví jako pravděpodobné, že celá uvedená činnost „pracujících turistů“ je organizována. Její existenci umožňují a podporují výrazně odlišné podmínky při získání víza typu D v různých členských státech schengenského prostoru. Organizátoři tohoto způsobu nelegální migrace při styku s úřady předkládají (s velkou pravděpodobností) účelově vytvořené smlouvy, kdy mezi sebe a cizince, který pracoval na vízum typu D, právně vkládají další osobu, která je nedostižitelná (nemá žádný pobyt na území a neexistuje žádný způsob, jak se s ní spojit). Tím se pravděpodobný organizátor zbavuje viny z nelegálního zaměstnání a nemůže být případně správně vyhoštěn či odsouzen.

V poslední době jsou pracovníky cizinecké policie odhalováni cizinci (zejména občané Ukrajiny), kteří použijí **neregulérní cestovní doklad** státu patřícího mezi **země EU** (např. Rumunska, Slovenska) s úmyslem získat zaměstnání na území ČR a užívat tak výhod občana EU. Tito cizinci většinou disponují svými platnými doklady

⁷ Viz „**Kontrolní činnost v oblasti agentur práce vykonávaná MV**“ v příloze 1 „Agentury práce“.

⁸ § 163 odst. 1 písm. q) a § 164 odst. 1 písm. c) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „pobytový zákon“).

a pobývají na území ČR legálně. Nepodařilo se prokázat, že by zaměstnavatelé o tom, že se nejedná o občany EU, věděli.

V roce **2015** budou aktivity obdobné jako v roce 2014, neboť proces kontroly zaměstnávání cizinců je nepřetržitý. Organizování tohoto procesu probíhá zpravidla po součinnostních poradách zúčastněných orgánů, zejména s OIP, a následují společné kontroly, které umožňují efektivní výkon kontroly násobený možností uplatnění pravomocí všech orgánů.

Tabulka 16: Kontrolní činnost Policie ČR, Služby cizinecké policie – porovnání let 2013/2014

Období	2013	2014	nárůst
Počet provedených pobytových kontrol celkem	234 382	268 901	13 %
- z toho provedeno pobytových kontrol s jinými útvary (Policie ČR, Celní správa, OIP...)	7 469	11 207	33 %
- z toho počet kontrol objektů pro výdělečnou činnost	48 762	55 976	13 %
Počet zkontrolovaných cizinců při pobytových kontrolách	673 188	787 621	15 %

Zdroj: Policie ČR

Správní vyhoštění cizinců

Tabulka 17: Správní vyhoštění – důvody – porovnání let 2013/2014

Období	2013	tj. %	2014	tj. %
Celkový počet rozhodnutí	2 786	100	2 780	100
porušení dle § 119 odst. 1 písm. b) bod 3 pobyt. zákona (nelegální práce cizince nebo umožnění jejího výkonu)	392	14	387	14

Zdroj: Policie ČR

Trestná činnost související s nelegálním zaměstnáváním cizinců

S nelegálním zaměstnáváním cizinců se pojí zejména tyto trestné činy:

- trestný čin **neoprávněné zaměstnávání cizinců** – § 342 trestního zákoníku
- trestný čin **obchodování s lidmi** – § 168 trestního zákoníku.

Tabulka 18: Zjištěný trestný čin neoprávněné zaměstnávání cizinců

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Zjištěno	3	4	3	2	3
Objasněno celkem	0	0	2	3	2
Vyšetřované a stíhané osoby	0	0	2	12	3

Zdroj: Policie ČR

Tabulka 19: Pravomocně odsouzené osoby podle § 342 trestního zákoníku (neoprávněné zaměstnávání cizinců)

rok 2014		§ 342
celkem trestných činů		1
celkem odsouzeno osob		1
Oběť	Dítě	0
	Žena	0
Trest	Odnětí svobody podmíněně	1
	Odnětí svobody nepodmíněně	0
	do 1 roku	0
	1 - 5 let	0
	5 - 15 let	0
upuštěno od potrestání		0

Zdroj: Policie ČR (z dat poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti)

Tabulka 20: Počty zjištěných a objasněných trestných činů obchodování s lidmi⁹

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zjištěno	29	10	24	19	24	18	20
Objasněno	11	3	13	11	18	11	14
Objasněno celkem včetně dodatečné objasněnosti	13	11	17	17	22	16	19
Vyšetřované a stíhané osoby	22	32	35	29	22	25	16

Zdroj: Policie ČR

⁹ V roce 2014 nebyly žádné osoby pravomocně odsouzené podle § 168 trestního zákoníku za obchodování s lidmi za účelem nucené práce.

Prevence obchodování s lidmi v souvislosti s nelegálním zaměstnáváním

Z výše uvedené pozice národního zpravodaje k oblasti obchodování s lidmi (blíže viz kapitola „Činnost Meziřezortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi“) se experti **MV** zúčastnili v roce 2014 dvou zasedání **neformální skupiny národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů pro otázky obchodování s lidmi** v Bruselu. Jednání byla věnována trendům v oblasti obchodování s lidmi za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování (i jiných forem vykořisťování – obchodování za účelem páchaní podvodů) v členských státech EU.

MV se v roce 2014 podílelo i na **vzdělávacích akcích týkajících se pracovního vykořisťování**. Lze zmínit např. **školení pro inspektory práce**, jehož se zúčastnili i lektoři z řad odborníků Policie ČR. Inspektoři byli seznámeni s případovými studii a indikátory obchodování s lidmi, aby mohli případné situace či potenciální oběti předmětné trestné činnosti včas rozeznat a podnět předat Policii ČR. Dále kupříkladu proběhlo ve dnech 15.–19. 9. 2014 pilotní ověření vzdělávacího kurzu **„SCP – boj proti obchodování s lidmi“** na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově. OBP se aktivně podílel jak na jeho přípravě, tak na jeho samotné realizaci, a to v podobě příspěvku ohledně právní úpravy problematiky obchodování s lidmi v ČR a na mezinárodním poli. Kurz byl určen policistům Služby cizinecké policie z mezinárodních letišť v ČR a z Příjímacího střediska Zastávka u Brna a Zařízení pro zajištění cizinců Bělá - Jezová. Tato iniciativa vznikla na základě doporučení a manuálu agentury FRONTEX, koordinována byla Policejním prezidiem, Odborem mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia.

Dne 30. 7. 2014 se konala **fokusní skupina** pořádaná organizací **La Strada** v rámci projektu **„Možnosti řešení problematiky obchodování s lidmi prostřednictvím opatření zaměřených na stranu poptávky“**. Zmíněný mezinárodní projekt je koordinován organizací International Centre for Migration Policy Development (ICMPD). Tento projekt se zaměřuje na analýzu a snižování poptávky v rámci obchodování s lidmi, přičemž jeho oficiálním implementačním partnerem je také

organizace La Strada. OBP se tohoto projektu účastní ad hoc, a to v podobě poskytování expertíz. Projekt je naplánován na 3 a půl roku.

9. Výsledky kontrolní činnosti celních úřadů

Na základě ustanovení § 126 odst. 4 zákona o zaměstnanosti **kontrolují celní úřady**, zda cizinec vykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu a zda ji vykonává v souladu s vydaným povolením k zaměstnání, zaměstnaneckou kartou nebo modrou kartou, jsou-li podle tohoto zákona vyžadovány (tj., **zda nevykonává nelegální práci**), a dále, zda **zaměstnavatelé plní oznamovací povinnosti** týkající se cizinců a občanů EU podle § 87 a 88 výše uvedeného zákona.

V roce **2014** provedly celní úřady samostatně nebo v součinnosti s jinými orgány státní správy celkem **980 kontrol** dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti a **zkontrolovaly** při nich **2 125** cizinců a **3 087** občanů EU. Z uvedeného celkového počtu kontrol bylo v **542** případech (tj. **55,3 %**) konstatováno **podezření z porušení zákona o zaměstnanosti**. Z celkového počtu zkontrolovaných cizinců vyslovily celní úřady u **374** cizinců důvodné podezření z **výkonu nelegální práce** dle § 5 zákona o zaměstnanosti. U **72** kontrolovaných cizinců vzniklo navíc **podezření z porušení pobytového zákona**. Ve **2 129** případech vzniklo **podezření z nesplnění oznamovací povinnosti ze strany zaměstnavatele**. Zjištěné případy podezření na porušení zákona o zaměstnanosti postupovaly v roce 2014 celní úřady podle zákona o zaměstnanosti příslušným OIP, které vedou správní řízení o uložení sankce.

V roce 2014 mírně **vzrostl** oproti roku 2013 jak **počet provedených kontrol**, tak **celková efektivita kontrolní činnosti (55,3 %)**, která je tak nejvyšší za dobu, kdy Celní správa ČR vykonává tuto kontrolní činnost.

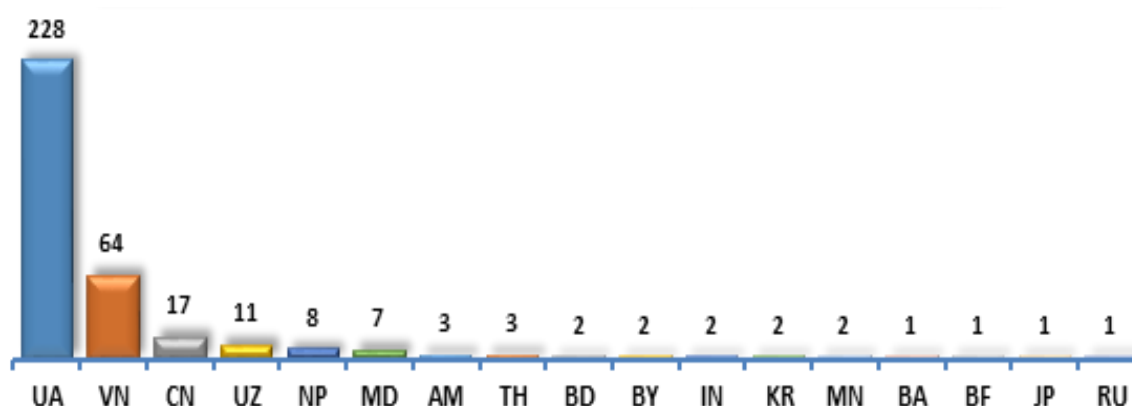
Tabulka 21: Přehled výsledků kontrolní činnosti celních úřadů v letech 2008–2014

Období	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet provedených kontrol	1 727	1 632	1 660	1 752	1 329	941	980
Počet zkontrolovaných cizinců	6 881	6 203	6 325	4 520	2 904	2 354	2 125
Zjištěná podezření na výkon nelegální práce cizinci	2 340	1 966	2 008	1 229	630	464	374
Zjištěná podezření na porušení zákona o pobytu cizinců	91	54	54	71	23	24	72

Zdroj: Generální ředitelství cel

Mezi nejpočetnější skupiny cizinců podezřelých z výkonu nelegální práce patřili v roce 2014 **státní příslušníci** Ukrajiny (228 osob), Vietnamu (64), Číny (17) a Uzbekistánu (11). Přehled cizinců podle státní příslušnosti podezřelých z výkonu nelegální práce je uveden v následujícím grafu.

Graf 1: Přehled cizinců podle státní příslušnosti podezřelých z výkonu nelegální práce

Zdroj: Generální ředitelství cel

V roce 2014 se ve 241 případech (24,6 %) na kontrolní činnosti celních úřadů podílely také **jiné složky státní správy ČR**. Jednalo se zejména o kontroly uskutečněné ve spolupráci se Službou cizinecké policie, OIP a krajskými pobočkami ÚP ČR.

Nejvíce kontrol zaměřených na zaměstnávání cizinců bylo celními úřady provedeno v **odvětvích** (skupinách vykonávaných činností dle interní metodiky Celní správy ČR): stavebnictví (369 kontrol), ostatní služby (126) a služby stravovací a ubytovací (108). Dále byly uskutečněny kontroly např. v odvětvích: výroba kovů a výrobků z nich (56), zpracovatelský průmysl ostatní (52) a obchod včetně tržnic (52).

Největší počet cizinců byl **zkontrolován** zejména v **odvětvích** stavebnictví (683), služby stravovací a ubytovací (331), ostatní služby (223), zpracovatelský průmysl ostatní (128) a zpracování dřeva (127).

Vedle běžných kontrol dodržování povinností podle zákona o zaměstnanosti byly celními úřady za koordinace Generálního ředitelství cel v roce 2014 provedeny **dvě celostátní kontrolní akce**. První, uskutečněná koncem května s názvem **KIR**, byla zaměřena na průmyslové čistírny textilu a prodejny s použitým zbožím. Pracovníci celních úřadů během tří denní akce provedli celkem **99 kontrol**, z nichž ve **29** případech (**29,3 %**) vzniklo důvodné **podezření z porušení zákona o zaměstnanosti**. V rámci této akce **zkontrolovali** celníci **80** cizinců a **145** občanů EU pracujících v prostorách kontrolovaných osob. U **25** cizinců (**31,3 %**) bylo konstatováno **podezření z výkonu nelegální práce**. Druhá celostátní akce s názvem **EMABET**, konaná v polovině listopadu, směřovala na subjekty, jejichž výběr byl tentokrát ponechán pouze na celních úřadech, ale s reálným předpokladem zaměstnávání cizinců. Během čtyřdenní akce bylo provedeno celkem **128 kontrol**, z nichž v **84** případech (**65,6 %**) vzniklo důvodné **podezření z porušení zákona o zaměstnanosti**. **Prověřeno** bylo 250 cizinců a 408 občanů EU vykonávajících práci u kontrolovaných subjektů. V případě **85** cizinců (**34 %**) bylo konstatováno **podezření z výkonu nelegální práce**.

10. Výsledky kontrolní činnosti živnostenských úřadů

Účel pobytu podnikání a účast v právnické osobě patří k nejčastějším formám pobytu, při kterých se cizinci dopouštějí **nelegální práce** a při nichž se vyskytují doprovodné **nelegální a další problematické jevy** (např. tzv. švarcsystém nebo trestná činnost páchaná na cizincích ze strany organizátorů pracovní migrace). **Kontrola živnostenského podnikání** může podstatně přispět například k **eliminaci působení firem dopouštějících se porušování právních předpisů, pro které cizinci práci vykonávají.**

MPO průběžně věnuje pozornost **optimalizaci podmínek podnikání** fyzických osob a právnických osob, a to včetně podnikání zahraničních osob. Obecným cílem na úseku živnostenského podnikání je zlepšování podmínek pro podnikání, tzn. pro všechny skupiny podnikatelů bez rozdílu, což může mít zprostředkovaně **pozitivní vliv i na ekonomickou soběstačnost cizinců, kteří legálně podnikají na území ČR, a na jejich upřednostnění legálních forem podnikání a zaměstnávání pracovníků.**

MPO se zaměřuje na vstup do podnikání v činnostech, které jsou živnostmi, a na problematiku týkající se provozování živností; v tomto směru v rámci své resortní působnosti metodicky **řídí a koordinuje činnost živnostenských úřadů** v ČR vykonávanou podle **zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „živnostenský zákon“). Daná úloha se týká **koordinace kontrolní činnosti** živnostenských úřadů uskutečňované správními orgány jak vůči zahraničním fyzickým osobám, tak vůči právnickým osobám s účastí cizince ve statutárním orgánu, respektive zahraničním právnickým osobám. Živnostenské úřady v této oblasti **spolupracují s dalšími dozorovými orgány**, zejména s orgány Služby cizinecké policie, dále plní i signalizační povinnost v uvedené oblasti vůči krajským soudům, finančním úřadům a dalším úřadům.

V roce 2014 provedly obecní živnostenské úřady **1 544 kontrol zahraničních fyzických osob** a dále **763 kontrol právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu**, resp. zahraničních právnických osob; celkem bylo tedy provedeno **2 307 kontrol** těchto **zahraničních subjektů**. **Nejvíce kontrol** bylo provedeno v hl. m. Praze – kontrolováno celkem 568 subjektů, dále pak v kraji Plzeňském – 365 subjektů a v kraji Středočeském – 280 subjektů.

Při 1 544 kontrolách **zahraničních fyzických osob** bylo za rok 2014 zjištěno **1 006 porušení** živnostenského zákona a zákonů souvisejících s podnikáním, za což byly uloženy **pokuty** ve výši **1 029 170 Kč**, dále bylo v **584** případech sankčně **zrušeno živnostenské oprávnění** a v **1** případě sankčně **pozastaveno provozování živnosti**. Nejvíce kontrol zahraničních fyzických osob bylo provedeno v Plzeňském kraji - kontrolováno 340 osob, dále pak v Ústeckém kraji – 179 osob a v hl. m. Praze – 174 osob.

Pokud jde o kontrolu 763 **právnických osob s účastí cizince ve statutárním orgánu**, resp. zahraničních právnických osob za rok 2014, při těchto kontrolách bylo zjištěno **491 porušení živnostenského zákona**, za což byly uloženy **pokuty** ve výši **1 636 400 Kč**, dále bylo v **465** případech sankčně **zrušeno živnostenské oprávnění** a v **40** případech sankčně **pozastaveno provozování živnosti**. **Nejvíce kontrol** bylo provedeno v hl. m. Praze – kontrolováno celkem 394 právnických osob, dále pak v Středočeském kraji – 117 právnických osob a v kraji Karlovarském – 78 právnických osob.

Kontrola zahraničních osob, jakož i dalších podnikatelských subjektů, a jejich případné sankcionování za porušení právních předpisů má své opodstatnění a vede k postupnému **preventivnímu zlepšení povědomí o povinnostech** v rámci podnikání, tj. o povinnostech vyplývajících ze živnostenského zákona a z předpisů souvisejících s podnikáním, a tím i k dodržování právních předpisů ze strany těchto podnikatelů.

11. Kontrolní a preventivní činnost zastupitelských úřadů ČR

Informace ze ZÚ ČR jsou pro analýzu rizika možné nelegální pracovní migrace a nelegálního pracovního působení migrantů, kteří do ČR přicestují legálně, velmi významné. Nezastupitelnou roli hraje informovanost ZÚ ČR o nejčastější motivaci a o charakteristice žadatelů v jednotlivých státech, včetně poptávky po legálním i případně možném nelegálním pracovním působení v ČR. Důležité jsou též poznatky o obecných trendech, které mohou mít rovněž ve výsledku dopad na zvýšení míry rizika výskytu nelegální práce cizinců v ČR.

Kromě výše uvedených činností (viz kapitola „Žádosti o vydání pobytových oprávnění“) ZÚ ČR provádějí dle potřeby i **další procesní úkony** a plní **úkoly související s potíráním nelegálního zaměstnávání cizinců** na území ČR spočívající např. v **kontrole předkládaných náležitostí, ověřování jejich pravosti, prověřování informací uváděných žadatelem, provádění pohovorů, příp. výsledků žadatelů, vyhodnocování možných rizik spojených s nelegálním zaměstnáváním cizinců na území ČR, obchodem s lidmi či migračními toky cizinců do EU/Schengenu**. Tyto činnosti ZÚ ČR provádějí jak **při podání žádosti** a jejím prvotním zpracování (před odesláním spisu OAMP), tak i následně **na základě případných dožádání** rozhodujícího orgánu. Na vybraných ZÚ ČR s vysokým migračním rizikem se tak děje za pomoci vyslaných **styčných důstojníků pro migraci a doklady** z řad zaměstnanců MV nebo Policie ČR, Služby cizinecké policie.

Charakteristickým rysem snah o získání legálního titulu k pobytu v ČR je předkládání falešných náležitostí či podpůrných dokladů k žádosti o vízum či pobyt, předstírání neexistujících sociálně-ekonomických vazeb, falšování vstupních a výstupních razítek atp. ZÚ ČR v zahraničí každoročně informují MZV a MV o zaznamenaných pokusech o **podvodná jednání ze strany žadatelů o víza a povolení k pobytu. O zjištěných skutečnostech podávají ZÚ ČR kompetentním orgánům státní správy ČR **zprávy a podněty k dalšímu využití**. Poznatky a stanoviska ZÚ ČR slouží též MV k dalšímu využití v řízení. Zprávy ze ZÚ ČR jsou**

také zasílány k dalšímu využití AnaCenu, rovněž zprávy styčných policejních důstojníků jsou pravidelně zasílány MV k dalšímu využití.

MZV i ZÚ ČR věnují problematice potírání nelegálního zaměstnávání cizinců na území ČR trvale značnou pozornost. Součástí systému **předvýjezdového školení konzulárních pracovníků** na určený ZÚ ČR je také téma zahrnující odhalování falešných a pozměněných dokumentů, včetně praktického nácviku.

ZÚ ČR plní v procesu řízení o žádostech o udělení pobytového oprávnění jak funkce kontrolního charakteru, tak **i funkci preventivní**. Ve vybraných destinacích poskytují žadatelům o víza a pobyt **důležité informace o jejich právech, upozorňují na nekalé praktiky zprostředkovatelů a distribuují informační materiály s preventivním charakterem**, případně plní další úkoly dle potřeby. V případě jakýchkoli podezřelých jednání ZÚ ČR včasné **informují příslušné orgány ČR**.

Konkrétní poznatky ZÚ ČR vycházejí jak z informací poskytnutých **příslušnými orgány státu působnosti**, tak ze **zkušeností samotných ZÚ ČR** získaných při výkonu vlastní činnosti zejména v oblasti vízové praxe.

Zhodnocení situace v některých státech s ohledem na riziko výkonu nelegální práce v ČR

Ukrajina

Hlavním cílem ukrajinských občanů zůstala snaha vyvézt finanční prostředky ze země a rozšířit své podnikání směrem do EU, popř. si v EU pořídit nemovitost, a tak získat pobytový status v některém ze schengenských států, jenž je bude opravňovat k volnému pohybu po celém schengenském prostoru. V důsledku **vývoje krizové situace na Ukrajině** se v roce 2014 **zvýšil počet žádostí o vízum na základě pozvání**, kdy zvoucí osobou žadatele je jeho příbuzný, často hodně vzdálený, či jen známý. Žadatelé, často z východní části Ukrajiny, zpravidla nezaměstnaní, hodlají pobývat na území celých 90 dnů, nejsou však schopni smysluplně objasnit, jaký je účel cesty, co hodlají v ČR po tuto dobu dělat. Častým

jevem mezi žadateli jsou nezaměstnaní muži, kteří jsou do ČR zvaní „známými“ a tvrdí, že jedou odpočívat, přičemž manželka s dětmi jet nemohou z finančních či jiných důvodů. Při podrobnějším pohovoru vychází často najevo, že **pravým účelem cesty je nelegální práce**. Obecně lze konstatovat, že **účel pozvání je s ohledem na množství občanů Ukrajiny žijících na území ČR a především s ohledem na situaci na Ukrajině nejrizikovější**. ZÚ ČR se této kategorii žádostí systematicky věnují a značnou část těchto žádostí na základě pohovoru se žadatelem a následně i zvoucí osobou zamítají.

První zkušenosti s fungováním institutu zaměstnanecké karty ukazují na **poměrně snadnou možnost zneužití daného systému**. O zaměstnaneckou kartu **žádají u ZÚ ČR na Ukrajině převážně žadatelé**, kteří disponují **nízkou kvalitací** (hlásí se zejména na dělnické pozice), jsou převážně bez práce, s minimálními pracovními zkušenostmi. Pokud již disponují nějakou profesní zkušeností, tak převažuje neoficiální práce v oblasti stavitelství, kde vykonávali příležitostné stavební práce. Tito žadatelé převažují nad osobami, jež s patřičným vysokoškolským vzděláním usilují o odpovídající pracovní místa s vyššími nároky. V případě žádostí o zaměstnaneckou kartu převládá vyšší počet mužů v produktivním věku než žen. **Dle zkušeností a poznatků ZÚ ČR jsou pracovní místa pro zaměstnanecké karty většinou účelově a uměle vytvořena pro ukrajinské žadatele** společnostmi založenými jinými ukrajinskými (popř. ruskými) občany (jedná se např. o Craftbuild, družstvo MARKIZA, OKSANA s.r.o., ORS group, LOMAHA STAV, družstvo STELIANA apod.). Kritéria pro výběr zaměstnanců nejsou většinou žádná, občas se vyskytne diskvalifikační požadavek na znalost ruského nebo ukrajinského jazyka. Do náboru žadatelů bývají zapojeny různé pracovní agentury.

Zájemci o nízko kvalifikovaná místa často neznají konkrétní náplň pracovní pozice, na niž se hlásí, co je obsaženo v příslušné pracovní smlouvě, a **namnoze uvádějí, že vše za ně vyřídila jiná osoba (zprostředkovatel)** nebo rodiče (ZÚ ČR zaregistrovaly i případy, kdy se v ČR nachází jeden z partnerů, popř. rodič žadatele, který vše potřebné zařídil nebo zprostředkoval, dále se vyskytly případy žadatelů, kteří již v minulosti byli v ČR, ale pobyt z nějakých důvodů přerušili, resp. ukončili a **nyní využívají šanci se do ČR vrátit na zaměstnaneckou kartu**). Jako důvod

podání žádosti o zaměstnaneckou kartu žadatelé zmiňují i důvody spojené s válečným konfliktem na Ukrajině a nestabilní měnovou politikou.

ZÚ ČR registrují rovněž **žádosti finančně dobře situovaných žadatelů**, kteří také žádají o **zaměstnaneckou kartu na dělnické profese**, ale u nichž je patrné, že jejich **cílem** je získat jakýkoliv **pobytový status v ČR, přičemž pravým účelem** pobytu bude např. **podnikání**. Takoví žadatelé v některých případech jako doklad o zajištění ubytování dokládají např. vlastnictví bytu v ČR. Tomu nahrává i převedení procesního vyřizování těchto žádostí do režimu správního řízení a s tím spojený vysoký podíl povolených žádostí, který přesahuje 90 %. U dlouhodobých víz za účelem podnikání, které jsou procesovány méně formálním způsobem (s vyloučením částí správního řádu), je úspěšnost vyřízení žádostí mnohem nižší.

V případě tzv. **modrých karet** byl zaznamenán v porovnání se zaměstnaneckými kartami poměrně nízký počet žádostí. Většina žádostí byla podána v první polovině roku 2014 a počet podaných žádostí se **snižoval se zavedením zaměstnaneckých karet**. I v těchto případech ZÚ ČR indikují obdobné poznatky jako u zaměstnaneckých karet, především co se týče účelovosti vytvářených volných pracovních míst. Z každodenní praxe ZÚ ČR na Ukrajině (ověřování podpisů, přijímání žádostí o dlouhodobé pobytové tituly) lze vyvodit, že nadále **trvalým fenoménem je zakládání nových společností s ručením omezeným, resp. převod členských podílů**, a zastupování cizinců s uděleným pobytem na území ČR, kteří se v ČR dlouhodobě nezdržují z důvodu vyvíjení podnikatelských aktivit ve svém domovském státě.

Podnikání je nadále velmi žádaným účelem pobytu, avšak žadatelé namnoze **nemají elementární povědomí o předmětu svého „podnikání“** (týká se cca 95 % žadatelů). Dle poznatků ZÚ ČR tyto žadatelé ve skutečnosti nepobývají na území ČR déle než 90 dnů, ale dané dlouhodobé vízum využívají jen ke krátkodobým a občasným cestám bez konkrétního uvedení jejich smyslu. **Většina** podaných žádostí za účelem podnikání se týká **účasti v právnické osobě**. Z pohovorů však **nevyplyvá**, že by tyto společnosti **vytvářely volná pracovní místa** pro občany ČR nebo EU nebo jaký **finanční prospěch** by měla mít ČR z jejich podnikání na našem území. V menší míře pak byly přijímány i žádosti osob samostatně výdělečně činných

(OSVČ). U nich však v mnoha případech během pohovoru se žadatelé vyplynulo, že se **jedná o skrytou formu zaměstnání** (např. výkon činnosti pouze u jednoho zákazníka, používání jeho pracovních pomůcek apod.).

Indie

Schengenský prostor, zejména západní Evropa, stále zůstává atraktivním místem pro řadu občanů/vízových žadatelů ze zemí v působnosti ZÚ ČR v Dillí. **ČR** je z tohoto hlediska pravděpodobně stále pouze **tranzitní zemí**. **Mezi rizikové skupiny** patří – stejně jako v minulosti – osoby vydávající se za členy filmových štábů, sportovních týmů nebo folklórních souborů. Další skupinu tvoří žadatelé o turistické vízum bez předchozí cestovatelské historie, kteří nedovedou vysvětlit, proč chtějí jet právě do ČR, o níž prakticky nic neví, a na dotazy reagují naučenými frázemi (návštěva muzeí, poznávání architektury, návštěva ZOO atd.). Většina z nich pochází ze svazového státu Pandžáb nebo jihoidického státu Tamilnadu. Méně početnou skupinu tvoří tzv. **obchodníci, kteří navazují přes internet kontakty s českými firmami**, slibují uzavření výhodného obchodu a požadují zaslání pozvání z ČR. Často se snaží svou věrohodnost posílit průvodními dopisy z lokálních obchodních komor, resp. snaží se účastnit oficiálních prezentací v ČR či veletrhů (např. vánoční trhy v Praze). ZÚ ČR Dillí zaznamenal i případy tzv. **kongresové turistiky**, u vízových žadatelů disponujících pozváním k účasti na konferenci v Praze, nicméně v rámci pohovoru tito žadatelé nebyli schopni sdělit bližší informace, ať již k vlastní akci či k odůvodnění účasti na ní právě těmito vízovými žadatelé.

Pokud jde o **účel pobytu zaměstnání**, vyřizoval ZÚ ČR v Dillí v roce 2014 celkem 192 žádostí. Žádosti byly podány jak vysoce kvalifikovanými uchazeči (IT specialisté a techničtí řídicí pracovníci), tak i o uchazeči se základním a středním vzděláním, příp. i bez maturity (kuchaři a obsluha do indických či nepálských restaurací). ZÚ ČR se setkal také se žádostmi občanů z Bangladéše na pozici prodejce látek a zaměstnanec v potravinách. Většina žadatelů pochází z Indie, dále z Nepálu a z Bangladéše, v menší míře jsou zastoupeni žadatelé ze Srí Lanky. Žadatelé ucházející se o zaměstnání u nadnárodních společností v oblasti IT komunikují bezproblémově v anglickém jazyce a mají zpravidla alespoň bakalářský titul a několikaletou praxi ve společnostech v Indii – IBM, Infosys, Tesco a Honeywell.

Žadatelé o nižší pozice v pohostinství či ve službách mají většinou pouze základní vzdělání, popřípadě střední školu a dohovoří se pouze ve své rodné řeči. U **vysoce kvalifikovaných žadatelů nebyla prokázána účelovost**, neboť se jedná především o pracovníky, kteří přecházejí v rámci **stejně společnosti** do ČR. U žadatelů na **nižších pozicích** je třeba **rozlišovat oblast, ze které žadatelé pocházejí**. Žadatelé z Indie, kteří pracují na pozicích kuchař v hotelích či v restauracích, jejich měsíční plat se pohybuje kolem 13 000 INR s tím, že jim je za stejnou práci v ČR nabídnuta mzda ve výši 35 000 INR – 45 000 INR. Tito žadatelé hodlají do ČR vycestovat na období 2–5 let a poté mají v plánu se vrátit do Indie s tím, že neplánují přesídlení rodiny – manželky a dětí. Jako **rizikovní** žadatelé se jeví především žadatelé z **Bangladéše** a ze **Srí Lanky**, neboť v mnoha případech bylo během výslechu prokázáno, že nemají přesné informace k jejich budoucímu působení v ČR a rovněž i jejich stávající zaměstnání se většinou jeví jako nevěrohodné, neboť žadatelé ani nejsou schopni přesně popsat svoji současnou pracovní náplň. U těchto žadatelů má ZÚ ČR Dillí **podezření na organizování nelegální migrace**, ovšem žadatelé nikdy nejmenují osoby, které jim s přípravou dokumentů pomáhají. **Jediné osoby, které uvádějí, jsou jejich budoucí zaměstnavatelé na území ČR.**

Mongolsko

V roce 2014 narostl celkový počet žádostí o pobytová oprávnění přijatých na ZÚ ČR v Ulánbátáru. Celkový nárůst byl dle názoru ZÚ způsoben zavedením zaměstnaneckých karet v červnu 2014. V důsledku **stagnující ekonomické situace v Mongolsku** nedošlo v roce 2014 k žádnému pozitivnímu posunu směrem k vytváření nových pracovních míst, soukromý podnikatelský sektor se musel potýkat s vysokou inflací a poklesem mongolského tugriku, v důsledku čehož se **Mongolové ze střední a nižší příjmové vrstvy začali více zajímat o šance k vycestování a zaměstnání v zahraničí, ČR nevyjímaje, a to ať legální nebo nelegální cestou.** Mongolsko si tak i nadále drží vysoký migrační potenciál. Velké mongolské firmy Wagner Auto a Oyu Tolgoi propustili v letech 2013 – 2014 několik tisíc pracovníků, kteří se snaží uplatnit na pracovním trhu. **Největší zájem o zaměstnání v ČR** však **projevili nekvalifikovaní dělníci** se základním vzděláním či nižším středním vzděláním (65 %), dále osoby s ukončeným středním vzděláním (30 %), výjimečně

osoby s vyšším či VŠ vzděláním (5 %). Žadatelé jsou bez jazykového vybavení, výučních listů v požadovaném oboru, většinou zaměstnání na částečný úvazek jako sezónní stavební dělníci, řidiči, kuchařky, osoby bez stálého zaměstnání nebo obyvatelé venkova starající se o vlastní skot. U **vysokoškolsky vzdělaných osob** se jedná o osoby **bez zaměstnání, které mají zájem o získání jakéhokoliv pobytového statusu v Evropě**. O **zaměstnanecké karty** projeví největší zájem ti, kteří v letech 2007–2008 **na území ČR již pracovali** a z důvodu ekonomické krize v ČR v roce 2008 se ocitli bez zaměstnání zpět v Mongolsku. Mezi žadateli se objevily dále osoby, **kterým byla v minulosti zamítnuta žádost** o schengenské vízum nebo dlouhodobé vízum či pobyt za účelem sloučení rodiny. Z této skutečnosti pramení obava, že **relativně bezproblémové získání pobytového oprávnění za účelem zaměstnání, jak jej umožňuje současná legislativa, může vést** v případě předčasného ukončení pracovního poměru nebo nespokojenosti zaměstnavatele s výkonem zaměstnance ve zkušební lhůtě **k jejich nelegálnímu pobytu v ČR nebo vycestování do jiných států EU**. Většina žadatelů zanechává na území Mongolska svoje nezletilé děti, se kterými se do budoucna **hodlají na území ČR sloučit**. U osob se základním vzděláním bez znalosti jazyka lze jen těžko předpokládat vytvoření jakýchkoli sociálních či společenských vazeb v ČR, naopak **napojení na různě organizované skupiny vykořisťovatelů či skrytý obchod s lidmi nelze vyloučit**.

Vietnam

Migrační trendy občanů Vietnamu směrem do EU a dalších vyspělých zemí byly i v roce 2014 **stále rostoucí**, což přímo souvisí s rostoucí velikostí vietnamských komunit v cílových zemích. Dle ZÚ ČR Hanoj lze za nejvíce rizikovou a alarmující označit nově možnost podávání žádostí o dlouhodobý pobyt v případě žadatelů žádajících o zaměstnaneckou kartu. **Počet zamítnutých žádostí** o dlouhodobá víza a pobyty v roce 2014 **opět poklesl** ve srovnání s rokem předchozím, což je jasným **signálem pro organizátory vietnamské migrace** (a vybrané advokátní kanceláře) k posílení jejich aktivit na poli migrace Vietnamců do ČR. V drtivé většině se jedná o mladé nezaměstnané žadatele bez vzdělání a s nulovou znalostí jakéhokoliv cizího jazyka. Pocházejí především z oblastí severního Vietnamu a některých migračně vyhlášených regionů středního Vietnamu (především provincie Nghe An).

V zahraničí nikdy před tím nebyli, nicméně **určitá část již v minulosti žádala o dlouhodobé vízum za účelem zaměstnání v ČR a byla zamítnuta**. I přes to, že se většinou jedná o mladší ročníky, mají někteří žadatelé již rodiny, takže lze s vysokou pravděpodobností v budoucnu **předpokládat podání žádostí za účelem sloučení rodiny**. Většina žadatelů má pouze všeobecné státní vzdělání v rozsahu základní, případně maximálně střední školy, které je na velice nízké úrovni, a nezvládají ani nejzákladnější konverzaci v anglickém jazyce. Vzhledem k tomu, že **nabízené pozice** jsou většinou **méně kvalifikované**, vystačí zpravidla **doklad o ukončení obecného vzdělání**, v případě pozic, které vyžadují již jisté dovednosti (např. šičky, kuchaři), pak potvrzení o absolvování vzdělání/kurzu v tomto oboru. Někteří sice dokládají specializované diplomy potvrzující absolvování vzdělání či kurzů v konkrétních oborech (především krejčovství, příprava jídel a pokrmů a manikúra), nicméně u řady těchto „diplomů“ je nutné **předpokládat**, že se jedná o **falzifikáty**. Pro ilustraci lze uvést případ, kdy ZÚ ČR ve spolupráci s oddělením imigrace MV neoficiálně oslovil ředitele tří vietnamských škol se žádostí o potvrzení pravosti dokladu o studiu šesti žadatelů (krejčí). Ve všech případech se potvrdilo, že tito žadatelé na uvedených školách nikdy nestudovali a vydaná potvrzení jsou falza. Co se týče znalosti cizího jazyka, nezaznamenal ZÚ ČR jediný případ, kdy by byla pro danou pracovní pozici znalost jazyků vyžadována, jelikož tato podmínka by drtivou většinu vietnamských žadatelů diskvalifikovala. **Kritéria** jsou již **předem nastavená** tak, aby je **žadatelé neměli problém splnit**. Často se také stává, že žadatel nezná číslo pracovní pozice (popřípadě tato pozice ještě není v systému nabízena) a ZÚ nemá možnost tuto žádost zadat do Integrovaného portálu MPSV a zkontrolovat jednotlivá kritéria. Stejně jako u všech ostatních žádostí o víza/pobyty podávaných na ZÚ ČR je podání a příprava žádostí o zaměstnanecké karty většinou v rukou **zprostředkovatelů**, kteří za vysoké finanční částky nabízejí „zařízení“ pobytu v ČR. **Dle názoru ZÚ ČR** je značná **část pozic** připravována již pro **konkrétní žadatele** a **zaměstnanecké karty** jsou nyní **společně s tradičně zneužívanými účely (sloučení rodiny a studium) v nejvyšším zájmu skupin organizujících nelegální migraci**.

Filipíny

Filipíny jsou celosvětově jedním z hlavních exportérů lidské práce, v oblasti východní a jižní Asie zaujímají první příčku. Vysoký počet pracovních migrantů souvisí se socio-ekonomickou situací. Pracovní migrace je běžná, oblíbená a má zde tradici. Není vnímána jako opuštění rodiny, ale naopak jako příležitost pro její materiální zabezpečení a umožnění vzdělání dětem a zajištění rodinného zázemí (v praxi často stavba domu). Filipínští pracovníci se rekrutují z **různých oborů**. Nicméně oborem, v němž pracuje po světě nejvíce Filipínců, je námořní doprava. Po **námořnicích** jsou pro filipínskou pracovní migraci snad **nejtypičtější** (byť asi nikoli nutně nejpočetnější) **pomocné profese v domácnosti – úklid, péče o děti**.

Vzhledem k tomu, že ČR je **geograficky vzdálená**, je u nás **počet legálně pracujících Filipínců** zatím **poměrně nízký** (cca 300 osob). Nicméně je možno předpokládat, že **tento počet bude narůstat**, neboť čeští zaměstnavatelé projevují o Filipínce zájem – v současnosti se jedná především o **pomocné práce v domácnosti a masáže**. Za poslední roky **vzniklo v ČR několik agentur** specializujících se na zaměstnávání **filipínských pracovníků**. **Největším českým zaměstnavatelem Filipínců** je společnost **Teleplan Prague** zabývající se opravou výpočetní techniky a elektronických jednotek, sídlící v Říčanech. V minulém roce provedla nábor zhruba padesátky nových zaměstnanců z Filipín. Komparativní výhodou filipínských zaměstnanců je obecně velmi dobrá znalost angličtiny, relativně dobré vzdělání, ochota k práci v zahraničí a pracovní flexibilita.

Tradiční pracovní migrace je aktivně podporovaná vládou Filipín, neboť prostředky, které lidé ze zahraničí zasílají domů, představují významný příjem státní pokladny. **Filipínská administrativa** pro své **zahraniční pracovníky** vytvořila poměrně **sofistikovaný management**, síť specializovaných úřadů regulujících jejich činnost a administrativní proces před cestou za prací, v okamžiku opuštění země, na území cizího státu i v okamžiku návratu. Schvaluje seznam zemí, ve kterých smějí Filipínci pracovat. Vede seznam **akreditovaných zprostředkovatelských agentur**. Dává **povolení pro výjezd**. Odjíždějící Filipínek, který již obdržel vízum od cílové země, je následně kontrolován – a odsouhlasen, popřípadě zamítnut – ještě filipínským úřadem a teprve poté je mu umožněno zemi opustit. Na ambasády hlavních cílových

zemí filipínské pracovní migrace jsou vysíláni tzv. „labor attaché“, zabývající se relevantní agendou. Země také reguluje vstup a pobyt svých zahraničních pracovníků v souvislosti s bezpečnostní situací v cílové zemi.

Je zřejmé, že **snaha Filipín o vnitřní regulaci pracovní migrace svých občanů** má vedle **pozitivních i negativní dopady**. Poměrně složitá byrokratická procedura, nezbytná školení a v neposlední řadě i finanční zátěž spojená jak s tímto procesem, tak i s dalším nejrůznějším zpoplatněním legálně migrujícího filipínského pracovníka, působí jako **motivace** pro ty, kteří se **vydají cestou nelegální**. Mnohdy jsou přitom povzbuzováni různými **zprostředkovateli a organizátory nelegální migrace**, kteří cíleně posilují povědomí o tom, že legální cesta je složitá, ne-li neuskutečnitelná. Filipínské imigrační úřady se snaží nelegální migraci čelit výstupními kontrolami při opuštění země. Kromě posílení regulace migračních procesů, je **hlavním účelem těchto kontrol čelit obchodování s lidmi** a zaměřují se proto zejména na mladé svobodné dívky. Ročně zabrání tyto kontroly v opuštění země několika tisícům Filipínců. Ačkoliv jsou v mnoha evropských zemích případy nelegální migrace Filipínců poměrně časté (IT, ES, FR, GR, DE), **migrační riziko pro ČR dosud není příliš velké**. Pracovníci, kteří u nás žádají o pobytová oprávnění za účelem zaměstnání, málokdy představují vážné riziko. Periodicky se nicméně objevují snahy o **zneužití schengenského víza, které by bylo vydáno ČR**, ale ve skutečnosti sloužilo k **migraci do jiných států schengenského prostoru za účelem nelegální práce**. Až na výjimky se jednalo spíše o pokusy jednotlivců. **V roce 2014** jsme nezaznamenali **žádný případ skutečně organizované nelegální migrace**.

12. Preventivní aktivity MPSV

Projekt „Inovacemi k prevenci pracovního vykořisťování EU občanů“

Jedním z trendů posledních několika let je i **zájem občanů z tzv. nových států EU o zaměstnání v ČR**, přičemž jejich působení na trhu práce v ČR mnohdy doprovází **zvýšené riziko** nehlášené práce, nelegální práce, pracovního vykořisťování, obchodování s lidmi či jiných podobných negativních jevů. I z toho důvodu se stalo

MPSV gestorem individuálního projektu, hrazeného z prostředků Evropského sociálního fondu, realizovaného v rámci Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost, s názvem **Inovacemi k prevenci pracovního vykořisťování EU občanů**. Projekt byl schválen na podzim 2013, samotná realizace projektu začala v roce 2014.

Hlavním cílem projektu je zavedení **inovativních opatření v oblasti prevence obchodování s lidmi a pracovního vykořisťování občanů Bulharska**. Cílem projektu je sdílet **dobrou praxi** v rámci partnerství s rakouským Spolkovým ministerstvem pro práci, sociální a spotřebitelské věci (Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz). V roce 2014 byla v rámci projektu vypracována podrobná **analýza** mapující **úroveň informovanosti a potřeb migrantů**. Tato analýza poskytla základní informace a doporučení pro návaznou **informační kampaň** určenou bulharským pracovním migrantům, která bude probíhat v průběhu roku 2015, a jejíž **dopady budou následně vyhodnoceny**. V závěru projektu se pak předpokládá navržení **systémových opatření**, která by měla napomoci lepší prevenci pracovního vykořisťování obecně.

Další preventivní aktivity MPSV

Za zásadní opatření působící preventivně proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců považuje MPSV distribuci relevantních a aktuálních informací. Z toho důvodu aktualizuje i jím spravované **internetové stránky** (např. Integrovaný portál MPSV – www.portal.mpsv.cz, stránky SÚIP – www.suip.cz), dle potřeby vydává **informační materiály**¹⁰ a realizuje další aktivity.

Kromě výše zmíněného poskytování **poradenství** ze strany SÚIP je třeba zmínit i **poradenství** poskytované dalšími složkami resortu MPSV, jako je kupříkladu **poradenství** v rámci sítě EURES působící na pobočkách ÚP ČR.

¹⁰ V roce 2014 spolupracovalo MPSV s MV na informačním letáku o zavedení zaměstnanecké karty, dále byly vydány kupříkladu informační materiály SÚIP a EURES (Evropské služby zaměstnanosti) v několika jazykových mutacích.

V. ČÁST – DALŠÍ AKTIVITY V OBLASTI PRACOVNÍ MIGRACE DO ČR

13. Projekty „Fast Track“ a „Welcome Package“

Jednou z forem prevence nelegálního zaměstnávání cizinců v ČR je i usnadňování legálních forem pracovní migrace. Z toho důvodu je zde nutné zmínit i dva vládní projekty, jejichž gestorem je MPO (ve spolupráci s agenturou CzechInvest) a spolugestory MV, MPSV a MZV. Vznik projektů „**Welcome Package pro investory**“ a „**Fast Track – Zrychlená procedura pro vnitropodnikově převáděné a lokalizované zaměstnance a statutární orgány zahraničních investorů**“ byl schválen Koordinačním orgánem, v roce 2014 tento orgán schválil i **změny projektů** (zejména rozšíření počtu cílových zemí a rozšíření cílové skupiny i na rodinné příslušníky účastníků u projektu „Welcome Package pro investory“). Projekt „Fast Track“ byl spuštěn 1. 2. 2012, „Welcome Package“ 1. 7. 2013.

Po splnění stanovených podmínek je účastníkům – vnitropodnikově převáděným, lokalizovaným zaměstnancům a statutárním orgánům zahraničních investorů poskytnuta **výjimka z povinnosti nostrifikovat doklady k výkonu práce** na území ČR.

Jednou z podmínek pro účast v projektu „Fast Track“ je i to, že společnost, ke které bude cizinec vyslán, nebo která ho zaměstná, **nesmí být** v období předchozích dvou let od podání žádosti **opakovaně pokutována** za porušení právních předpisů kontrolovaných Úřadem práce ČR nebo orgány inspekce práce částkou přesahující 100 000 Kč.

Zájem je zejména o projekt „Fast Track“. **Nenaplnily se obavy ze zneužití projektu** pro levnou nekvalifikovanou pracovní sílu. Projekt „Fast Track“ využilo za loňský rok **130 pracovníků**. Mezi nejvíce zastoupené **firmy** patřily IBM, Škoda auto, TPCA či Skype. Projekt „**Welcome Package**“ byl v roce 2014 využit **17 manažery** a specialisty, např. ze **společností** MSD IT Global Innovation Center, Amazon Logistics Prague či Steelcase.

VI. ČÁST – SHRNUTÍ

- 1) V roce 2014 se uskutečnila dvě řádná zasedání **MOPNZC**. Kromě standardních témat byla projednávána opakovaně problematika **nehlášené práce v evropském kontextu, obchodování s lidmi** a nejpodstatnějším tématem bylo především zahájení revize **obsahového zaměření MOPNZC a členství v tomto orgánu**.
- 2) Nejpodstatnějšími legislativními změnami souvisejícími s nelegálním zaměstnáváním cizinců bylo zavedení institutu **zaměstnaneckých karet, explicitní deklarace povolení pracovních cest pro cizince a zrušení minimální výše pokuty za umožnění výkonu nelegální práce**. Pozitivní změnou by mohlo být též rozšíření **popisu skutkové podstaty trestného činu obchodování s lidmi**.
- 3) Nadále **klesá počet povolení k zaměstnání**. I přes zavedení zaměstnaneckých karet a výrazný zájem o tento institut i o modrou kartu **stále roste v ČR počet zahraničních pracovníků**, ze států EU i cizinců, kteří **žádnou formu povolení nepotřebují a mají volný vstup na trh práce**.
- 4) **SÚIP** v roce 2014 provedl přibližně **o polovinu méně kontrol a odhalil o zhruba polovinu méně nelegálně zaměstnávaných cizinců** než v roce 2013, zato udělil **více než dvojnásobné množství pokut za umožnění výkonu nelegální práce cizincům**.
SÚIP též poukazuje na vzrůstající se trend **zastírání faktického zapůjčování zaměstnanců deklarovaným dodavatelským vztahem**. ZÚ ČR i další orgány státní správy avizují **výrazný zájem o zaměstnanecké karty** a poukazují na **možné navazující problémy**, jako je příliv nekvalifikovaných pracovníků a jejich rodinných příslušníků, kteří možná nebudou usilovat o trvalou integraci v ČR, nebo **nárůst neseriózních subjektů zprostředkujících pracovní migraci**, obdobných těm z dob před rokem 2009.
- 5) S ohledem na výrazný zájem a bezproblémové fungování projektu „**Fast Track**“ došlo k úpravám projektu „**Welcome Package**“ s cílem posílit jeho efektivitu.

14. Seznam použitých zkratk:

ČR: Česká republika

EU: Evropská unie

MOPNZC: Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců

MPO: Ministerstvo průmyslu a obchodu

MPSV: Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MV: Ministerstvo vnitra

MZV: Ministerstvo zahraničních věcí

OAMP: Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra

OIP: Oblastní inspektorát práce

OSVČ: Osoby samostatně výdělečně činné

PO: Právnícká osoba

SCP: Policie ČR, Služba cizinecké policie

SÚIP: Státní úřad inspekce práce

ÚP ČR: Úřad práce ČR

ZoZ: Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

ZÚ ČR: Zastupitelský úřad ČR

Příloha 1: Agentury práce jako potenciální rizikový faktor pro výskyt nelegálního zaměstnávání cizinců

Agentury práce v ČR v roce 2014

Agenturní zaměstnávání cizinců již není tak výrazným rizikovým faktorem jako v době před hospodářskou recesí (2009), protože agentury práce již nesmí zapůjčovat většinu cizinců dlouhodobě pobývajících na území ČR. S ohledem na **potenciální riziko** představované zejména tzv. zprostředkovatelskými (tzv. „klientskými“) subjekty organizujícími pracovní migraci do ČR a tzv. zastřeným agenturním zaměstnáváním je však i nadále ze strany MPSV, ale i MV problematice agentur práce věnována značná pozornost.

Povolení ke zprostředkování zaměstnání vydává **Generální ředitelství ÚP ČR**. Dle příslušných ustanovení zákona o zaměstnanosti vydává **MV** pro účely řízení ve věci udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání **závazná stanoviska** (viz níže).

Povolení ke zprostředkování zaměstnání se v ČR udílejí ve **dvou formách**. Zvláště pro činnosti spočívající ve **vyhledání** zaměstnání pro fyzickou osobu, která se o práci uchází, a vyhledání zaměstnanců pro zaměstnavatele, který hledá nové pracovní síly (podle ust. § 14 odst. 1 písm. a) zákona o zaměstnanosti) a pro **poradenskou a informační činnost** v oblasti pracovních příležitostí (podle ust. § 14 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti) a zvláště pro tzv. zapůjčování k uživateli neboli **agenturní zaměstnávání** (tj. dočasné přidělení fyzických osob k výkonu práce pro jinou právnickou nebo fyzickou osobu, tj. uživatele, kterým se rozumí jiná právnická nebo fyzická osoba, která práci přiděluje a dohlíží na její provedení podle ust. § 14 odst. 1 písm. b) zákona o zaměstnanosti). Některé agentury práce disponují **povolením pro obě formy** zprostředkování zaměstnání.

Agentur práce (tj. subjektů s povolením ke zprostředkování zaměstnání) bylo k 31. 12. 2014 evidováno celkem **1 589**.

V roce 2014 bylo uděleno **636 nových** povolení, **87** žádostí o povolení bylo **zamítnuto** z důvodu nesouhlasného stanoviska MV a **odejmuto** bylo **330** povolení.

Tabulka: Přehled povolení ke zprostředkování zaměstnání k 31. 12. 2014, srovnání s rokem 2013 a 2012

Statistika povolení (agentury práce)	2012	2013	2014
Přijaté žádosti o udělení povolení	923	711	759
Udělená povolení	737	543	636
Neudělená povolení z důvodu nesouhlasného stanoviska MV	140	48	87
Odejmutá povolení	78	33	330

Zdroj: MPSV

Zahraniční státní příslušníci v postavení agenturních zaměstnanců

Agentury práce mohou dle § 66 zákona o zaměstnanosti **dočasně přidělit k výkonu práce** pro jinou právnickou nebo fyzickou osobu (tzv. u uživatele) **pouze občany členských států EU nebo cizince s volným přístupem na trh práce** (nejčastěji cizinci s trvalým pobytem, rodinní příslušníci, studenti akreditovaných studijních programů). V roce 2014 bylo evidováno celkem **61 116 cizinců v postavení zaměstnanců agentur práce**, z tohoto počtu bylo **51 037** občanů členských států EU a **10 079** cizinců. Oproti roku 2013 došlo k **nárůstu počtu občanů EU** o 11 674 osob, naopak **počet cizinců poklesl** o 30 osob. (viz též tabulka v kapitole „Legální zaměstnávání cizinců“)

Kontrolní činnost

Kontroly činnosti agentur práce i subjektů, u kterých je podezření na **výkon zprostředkování zaměstnání bez příslušného povolení**, provádí **SÚIP** (viz kapitola „Výsledky kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce“).

Stále častěji se orgány inspekce práce setkávají s tzv. **zastřeným agenturním zaměstnáváním**. Prostřednictvím dodavatelsko-odběratelských vztahů (nejčastěji smlouvou o dílo) je zastřena pravá podstata věci, tedy pouhý „pronájem pracovní síly/závislé práce“. Toto de facto zapůjčování pracovníků je veřejným autoritám deklarováno jako **obchodní závazkový vztah**.

Kontrolní činnost v oblasti agentur práce vykonávaná MV v roce 2014 (závazná stanoviska MV k žádostem o udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání)

Cílem stanoviska ve smyslu ustanovení § 60a zákona o zaměstnanosti MV je vyjádřit názor založený na zhodnocení informací bezpečnostního charakteru ze zdrojů Policie České republiky a zpravodajských služeb, proto MV spolupracuje při jeho vydávání s několika součástmi policie a **zaměřuje se především na faktické ověření existence právnických či fyzických osob žádajících o povolení ke zprostředkování zaměstnání**.

MV v roce 2014 **vydalo stanovisko** k žádostem o udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání v **898** případech. V průběhu řízení o vydání stanoviska ÚP ČR svou žádost o stanovisko v celkem **2** případech **stáhl** a ve **22** případech **MV neshledalo zákonný důvod pro jeho vydání**. V souvislosti s vydáním stanoviska do řízení o udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání bylo zahájeno celkem **52 šetření k fyzickým osobám** a **963 šetření** bylo provedeno k **osobám právnickým**.

V roce bylo 2014 vydáno **618 stanovisek souhlasných**, dále **71 stanovisek podmíněných** (z toho v 59 případech byla vyslovená podmínka splněna) a **209 závazných stanovisek** bylo **nesouhlasných**. Uvedené údaje zahrnují jak případy opakovaných dožádání v průběhu prvoinstančního řízení, tak i případy dožádání pro účely odvolání. Pokud jde o **opakovaná dožádání**, těch MV vyřídilo v roce 2014 celkem **189**, **odvolání** pak bylo posouzeno celkově **13**. V souvislosti s vydanými závaznými stanovisky byly v roce 2014 posuzovány, dle příslušných ustanovení zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, také **3 podněty k přezkumu závazného stanoviska**.

Ve smyslu ustanovení § 60a zákona o zaměstnanosti v návaznosti na ustanovení § 63 odst. 3 zákona o zaměstnanosti byl v roce 2014 **odvolán souhlas** s vydáním povolení ke zprostředkování zaměstnání v **6** případech (z toho ve **4** případech následně ÚP ČR, v reakci na odvolání souhlasu MV, dotčeným právníckým osobám předmětné povolení ke zprostředkování zaměstnání v roce 2014 **odejmul**).

Zároveň byly v daném období prověřovány také **změněné údaje u agentur práce** (změna názvu, sídla, pracoviště, odpovědného zástupce atd.), které je agentura práce dle § 61 odst. 6 zákona o zaměstnanosti povinna oznamovat ÚP ČR. **Prověřeno** bylo celkem **45** žádostí ÚP ČR, z toho ve **33** případech **nebyly** k prověřované agentuře zjištěny **žádné relevantní skutečnosti**, jež by MV opravňovaly k podání podnětu k odnětí povolení ke zprostředkování zaměstnání. V ostatních případech MV určitými prvotními poznatky na základě provedeného šetření disponovalo.

V **1** případě byly tyto poznatky shledány jako **relevantní pro podání podnětu k odnětí povolení**, při čemž byl následně ze strany MV **odvolán dříve vydaný souhlas**.